

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

VEDEL SIMONSEN.

HISTORIKEREN
VEDEL SIMONSEN.

EN LITERÆRHISTORISK-BIOGRAFISK SKILDING

AF

ANTON ANDERSEN.

KJØBENHAVN,
ANDR. SCHOUS FORLAG.
1887.

•Naar Øjet er bristet og Graven er lukt,
og Taaren henvejret og Ligfaklen slukt,
staar Gravkapellet saa øde.
Men selv om Aarhundreder end svandt hen,
dog vækkes helt ofte paa ny igjen
af Gravens Glemsel den døde!•

(Vedel Simonsen).

FORORD.

Skjønt Vedel Simonsen alt nu har ligget en Menneskealder i sin Grav, er der dog ikke, saa vidt mig bekendt, hidtil fremkommet nogen udførligere Levnedstegning af ham. Det skulde derfor meget glæde mig om nærværende lille Skrift maatte bidrage til at levendegjøre Mindet om en Mand, der visselig fortjener at mindes og kjendes i videre Kredse.

Imedens jeg gjorde Forstudier til min Bog »Fra Planternes Verden«, tyede jeg ofte til Vedel Simonsens forskellige historiske Arbejder, fra hvilke jeg hentede mangan interessant Oplysning i kulturhistorisk Henscende. Derved vakttes min Lyst til at stifte udførligere Bekjendtskab med Forfatteren, om hvem jeg alt i min Barndom havde hørt saa meget fortælle her i min Hjemegn, hvor han jo var saa godt bekendt. Det er efter nu i et længere Tidsrum at have syslet med hans mangeartede literære Arbejder, at jeg udsender denne lille Bog om ham. Jeg har gjort mig Umage for at være saa nøjagtig som muligt, over alt med hans egne Værker som Basis, og ved den hele Skildring har jeg bestræbt mig for at dele Lys og Skygge saa retfærdigt som muligt. Ikke blot som Historiker og Samler har jeg villet tegne Vedel Simonsen; men det har ogsaa været min Op-gave her at gjøre opmærksom paa ham som Digter, i hvilken Retning han turde være meget lidt kjendt, og har jeg tillige givet en Prøve paa hans Digtning med Benyttelse af

trykte og utrykte Kilder. At jeg ogsaa er bleven sat i Stand til at kunne meddele adskillige hidtil utrykte Bidrag til Vedel Simonsens Livshistorie, derfor maa jeg navnlig bringe Hr. Adjunkt I. E. Boesen i Sorø min bedste Tak. Hans omfattende Kjendskab til V. S. er ved hans velvillige Imødekommen paa mange Punkter kommet mig til Gode under Udarbejdelsen af min Bog, og har han dernæst med stor Beredvillighed afskrevet mig de Uddrag, der ere meddelte af »Elvedgaards Hist.,« 5 Hft., hvilket efterlode, men endnu utrykte Manuskript af Vedel Simonsen, er af stor Betydning for hans Levnedbeskrivelse. Ogsaa fra anden Side har jeg mødt Velvilje, som jeg med Tak erkjender, og nævner jeg Hr. Gehejmearkivar A. D. Jørgensen og i Særdeleshed Hs. Excellence, nylig afdøde Gehejmekonferentsraad, Kmhr. Wedel Heinen til Elvedgaard, der viste mig megen Interesse, navnlig ved at stille Bøger og Manuskripter af V. S. til min Raadighed, hvorhos han gjorde mig det muligt at kunne ledsage min Bog med det smukke og veltrufne Billede af Vedel Simonsen. Hr. Godsejer, Jægermester E. Schøller til Margaard har ligeledes meddelt mig Oplysninger og ved denne, som ved saa mange tidligere Lejligheder, med stor Liberalitet stillet sit Bibliothek til min Raadighed, hvorfor min forbindtligste Tak.

Havrehed pr. Odense, Marts 1887.

Anton Andersen.

INDHOLD.

	Side
I. Vedel Simonsens Barndom og Ungdom.....	7
II. Manddommen og de historiske Hovedarbejder....	33
III. Vedel Simonsen som Samler	61
IV. Vedel Simonsen som Arkæolog.....	77
V. Vedel Simonsen som Digter.....	80
VI. Vedel Simonsens Alderdom og Død.....	102

I

Digterens vemodige men tit saa sande Ord, at »vore Navne glemmes som Sne, der faldt i Fjor,« gjælder ogsaa med rette om den Mand, hvis Navn jeg i de efterfølgende Linjer har til Hensigt at gjenkalde Mindet om. Vel er Vedel Simonsen ikke glemt af den lille Kreds af lærde og studerende, der have gjort Historien i sin Helhed, eller enkelte Dele af samme, til Gjenstand for deres særlige Studium; men over for den store Flerhed er Vedel Simonsen en fremmed, kun flygtig kjendt af faa. Dog var hans Liv saa interessant, hans Gjerning af saa stor og varig Betydning, og hans Virksomhed saa omfattende og mangesidig, at det vel er værd at dvæle lidt nærmere herved.

Lauritz Schebye Vedel Simonsen blev født den 20de December 1780 paa den gamle Herregaard Elvedgaard i Veflinge Sogn paa Fyen. Gaarden, der i sin Tid havde til-

hørt forskjellige adelige Slægter, hvoriblandt f. Ex. Brahe, Gyldenstjerne og Brüggemann, var i 1745 bleven kjøbt af Præsten i Munkebo, Provst for Bjerger Herred, Konsistorial-Assessor Claus Wedel, der den Gang var 76 Aar gammel. Han døde 1748, hvorefter hans Enke, Ane Elisabeth Amalie Berg, det følgende Aar indgik nyt Ægteskab med Borgmester i Odense, Landsdommer over Fyen og Langeland, senere Justitsraad, Bondo Simonsen, der oprindelig var født af fattige Forældre, der vare Husmandsfolk i Haarslev Sogn. Ved Velvilje af en vis Kommerceraad Bless var han bleven holdt til Bogen og ved samme Mæcens Indflydelse efter Haanden forfremmet til sine oven nævnte Stillinger; ved sit Giftermaal var han nu tillige bleven Herremand. Sønnen af dette Ægteskab, Claus Vedel Simonsen, senere Kancelliraad, arvede Elvedgaard efter Faderens Død i 1765. Han havde gaaet i Skole hos Sognepræsten i Middelfart, Tønne Bloch, og siden hos Rektor Peter Tetens i Horsens, fra hvis Skole han dimitteredes til Universitetet 1770. Han læste derefter til dansk juridisk Examen, som han ogsaa erholdt, men Karakteren har nok ikke været synderlig tilfredsstillende, thi da han i 1776 attraaede Embedet som Vicelandsdommer, maatte han tillige ansøge

om *veniam characteris*. Samme Aar ægtede han Anne Marie Schebye, Datter af Krigsraad Schebye til Østrupgaard og Ørritslevgaard. Dette Ægtepars førstefødte Søn var den bekjendte Historiker; han har i »Elvedgaards Historie,« 3dje og 4de Hæfte, udførligere skildret sine Forældre og det Hjem, fra hvilket han var udgaaet. — Faderen omtales som »den bedste Sjæl af Verden;« han var en Mand, der »med en aldeles hensynsløs Selvopofrelse tjente sine Medmennesker.« Landsdommer-Embedet erholdt han ikke, og han henlevede derfor sin hele Tid paa Elvedgaard. Han var af et pirreligt og noget hidsigt Temperament, men hans hurtig opbrusende Vrede gik lige saa hurtig over igjen. I øvrigt havde han »en stor og ubegrænset Lyst for Lektüre og en mageløs Hukommelse.« Han læste flere Sprog med Færdighed og havde vist nok i sin Tid gennemstuderet en Snes tusend Bind eller flere, siger Sønnen. Ja, han var saa hengiven til Læsning, at han ofte, naar han fik fat paa en Bog, der interesserede ham, udeblev halve Timer, efter at der var kaldet til Maaltid, og stundum forglemte han endog at klæde sig paa om Morgenens, naar en eller anden Bog, især af historisk Art, faldt ham i Hænde. Om sin Moder siger Vedel Simonsen, at hun efter alles Forsikring som

ung »var en dejlig Pige,« men at Kopperne senere markerede hendes Ansigt. For Resten taler han lidt ironisk om hendes saakaldte »gode Opdragelse,« som han forholder sig noget skeptisk over for. Dog, hvad han om denne Sag meddeler, gjælder vel mest Tiden, der fostrede hende efter Kunstens Regler og overensstemmende med Datidens »gode Tone.« I Omegnen var hun just ikke yndet, men Sønnen omtaler hende stedse senere med baade Ærbødighed og Kjærlighed, hvad vi særligt sé af hans »Elvedgaards Historie,« 5te Hft. Det fremgaar heraf, at hun selv havde lært ham at læse, og siger han, »fremfor alt indskærpede hun mig trolig Religionens Hovedlærdomme.« Hun fyldte, hedder det videre, »ikke blot mit Hoved, men endogsaa mit Hjærte med de mest levende Forestillinger, de varmeste Følelser og de dybeste Anelser om vor Herre og hans hellige Engle og deres usynlige Nærværelse til enhver Tid og paa ethvert Sted, saa at alt omkring mig fik Aande og Liv, og der rørte sig en usynlig Verden for min indre Sans i den synlige Natur, der alle Vegne paa en saa tiltrækkende Maade stod aaben for mine ydre Sanser. Ære være den Moder, der opdrager sine Børn i Guds frygt! Hun har givet

dem en Arv, som hverken Rust eller Møl kunne fortære.«

Det var imidlertid en ensom Barndom, Vedel Simonsen tilbragte; vel fik han i 1787 en Broder, Jens Bondo Elisæus, men denne døde allerede Aaret efter. Noget før den Tid havde V. S. imidlertid faaet en Plejebroder, W. Østrup, fra hvem han dog alt skiltes 1790, da han forlod Fædrehjemmet og drog til Vigerslev Præstegaard. Om sin ensomme Barndom taler Vedel Simonsen i Digtet »Ung Harald,« skrevet 1831, og især i oven nævnte »Elvedgaards Historie,« 5te Hæfte, hvilket efterladte Manuskript gjemmes paa antikvarisk-topografisk Arkiv i Kjøbenhavn, (Pakken 511, d). Det er ikke saa let at afgjøre, hvorvidt »Ung Harald« skal og tør tages for et fuldt autentisk Udtryk for de Stemninger og Følelser, der besjælede ham som Barn, og om han i nævnte Digt har givet en virkelig historisk Skildring af sit eget Liv. Men saa meget er vist, at skal det hele Digt ikke tabe ethvert Spor af Betydning, saa maa man antage, at mangt og meget af, hvad der i dette er meddelt, utvivlsomt har Hentydning til Forfatterens Liv og Skjæbne. Gaar man ud fra dette, kan man ikke sige, at det var nogen lys eller særlig lykkelig Barndom, han tilbragte. Saaledes siger han:

»Ung Harald stod som Barn i Verden ene,
 ej Søster eller Broder blev hans Lod;
 ej Leg og Jubel kunde ham forlene
 den Barnehimmel andre aaben stod.«

Det temmelig mørke Billede, han helt igjennem i »Ung Harald« giver af sin Barndom og sin »klosterlige Opdragelse,« modsiges derimod paa væsentlige Punkter af hans Udtalelser i det oven nævnte utrykte Manuskript, der er Hovedkilden til vor Kundskab om hans Livshistorie. Det vil derfor være rettest navnlig at holde sig til dette.

Hans Fædrehjem var beliggende umiddelbart op til en smuk Bøgeskov, der kransede de middelalderlige Grave og den lille Sø eller Dam i Havens Udkant, og flere Punkter i Omegnen vare ikke uden tiltalende Naturskønhed. — De mange underlige Frasagn fra længst forsvundne Tider, den romantiske skønne Natur, den dybe fængslende Skovensomhed, alt, var vel skikket til at indvirke paa et letbevægeligt Gemyt; og Vedel Simonsen var netop særlig modtagelig i denne Retning. Allerede meget tidlig fordybede han sig i den mystiske Skovnatur med et næsten drømmende Sværmeri, der imidlertid var i fuld Harmoni med den vemodige, lidt tungsindige Grund-

stemning, vi altid spore hos ham, ogsaa under hele hans senere Liv og Virken.

Den store Forkjærlighed, han gjennem hele sit Liv nærede for Sagn, Æventyr og gamle Folkeviser, blev ham alt indpodet i Ammestuen, »hans første Barndoms Pavlun.« Han skriver herom: »Min Amme dyssede mig i Søvn ved en uendelig Række af Kæmpeviser, saa at disse vemodige Melodier, der saa ofte ere forekomne mig som Skovduens Klager, saaledes indlullede mig i mine første barnlige Drømme. Især kunde hun en alenlang Vise om Trojas Erobring og Brand (den jeg dog aldrig véd at have hørt eller sét siden), der ved alle Lejligheder maatte holde for, saa at Navnene Priamus, Paris, Hektor, Achil o. s. v. allerede fra min Ammestue af gjenløde i mit barnlige Øre, saa at jeg altsaa med Sandhed kan sige, at det Virgilske »*fuimus troas*,« der siden, saa vel med Hensyn til min Nations som min Families Skjæbne, fik en saa dyb Betydning for mit Hjærte, allerede den Tid blev sunget for min Vugge.«*)

En senere Barnepige førte ham ind i Æventyrets brogede Verden, lærte ham at tyde Rimblomsterne i de frosne Ruder, Skyerne

*) Elvedgaards Historie, 5 Hft., Manuskript.

paa Himlen, Rimen paa Træerne o. s. v.; de hjalp hinanden at lave Æventyr i den skjønne Natur om Elved, og helt ud af denne Fantasi-Verden kom Vedel Simonsen egentlig aldrig. »Man maa selv være født paa en med Skov og Vand saa rigelig forsynet Egn,« siger han, »for at kunne føle og fatte, hvor underlig en slig Egns gaadefulde Karakter griber og for hele Livet fængsler den barnlige Sjæl.«

Med sin levende Fantasi skabte han sig saaledes tidlig en egen Trylleverden, befolket med Sagnets sælsomste Skikkelser, og i denne fandt han et Slags Erstatning for Savnet af Legekammerater. Han skriver herom: »Den, som vilde beklage mig, fordi jeg var énsom og havde ingen andre Børn at lege med, ham kan jeg forsikre, at min Ensomhed var kun tilsyneladende, thi jeg har aldrig haft mere Selskab, end jeg netop den Tid havde, skjønt det maaske blot var synligt for mine egne Øjne; thi mit Hoved og Hjærte var saa opfyldt af de æventyrligste Fantasier, at det hele saa at sige lignede den mest brogede Sommernatsdrøm.«

At han for øvrigt heller ikke har savnet Adspredelser, fremgaar af hans Udtalelser i nævnte Manuskript under 1790, hvor han taler om, at han morede sig om Sommeren med

forskjellige Slags Spil, med Anglen og Fiskeri, Jagtpartier med sin Moder, talrige Besøg hos Slægt og Venner i Fyen og Jylland og endelig en Gang, 1789, gjorde han en Udflugt til Kjøbenhavn og Omegnens Slotte, »en Herlighed, hvorom jeg i lang Tid baade vaagende og sovende drømte.« Om Vinteren manglede det lige saa lidt paa Underholdning; han dvæler bl. a. ved »de kostelige Julelege,« »Hellig Trekonger-Optogene« og »Fastelavns-Paraderne,« og han ihukommer »de stegte Æbler,« »Prossen,« »Julekagen« og »den varme Slaaenmost,« der havde tiltalt hans Gane i hine Barneaar.

Som alt nævnt, forlod Vedel Simonsen 1790, altsaa i sit tiende Aar, Hjemmet og kom i Huset hos den højt ansete Provst I. F. Boesen i Vigerslev. Om Opholdet her skriver han, at han »vel var eneste Barn, men derhos ogsaa havde det saa godt, som om jeg selv kunde have været Barn af Huset, gjorde derhos ogsaa god Fremgang og fattede især megen Kjærlighed for Natur- og Menneske-Historie, det første ikke blot ved Raffns Naturhistorie (som allerede i Forening med Østrup var bleven flittig studeret), men især ved Fleischers Naturhistorie og min Lærers Naturaliesamling.« Han dyrkede ogsaa flittig Verdenshistorie og læste Baggesens da udkomne Digte, hvilke gjorde et over-

ordentligt Indtryk paa ham og bevirkede, at han endog selv begyndte at skrive Vers. 1792 sendtes han til Astrup Præstegaard i Jylland, hvor han dog navnlig i Begyndelsen følte sig noget ene og fremmed. »i hvor godt jeg for Resten havde det i Huset.« Han taler med Fornøjelse om Udflugter, han derfra havde gjort til Odder og Aarhus. I den sidste Tid, han opholdt sig i Astrup, hengav han sig paany i høj Grad til Fordybelse i Naturen. — Vil man derimod dømme efter Vedel Simonsens Bekjendelser i »Ung Harald,« var han ikke saa aldeles fornøjet med sin Skoletid, der var saa »énsom,« som han skriver. Imidlertid staar det fast, at Undervisningen, han havde nydt, havde været baade grundig og samvittighedsfuld; men der er heller ingen Tvivl om, at Vedel Simonsen var en baade begavet, opvakt og ualmindelig flittig Elev. Han havde da ogsaa, efter Haanden som Aarene skred, til-egnet sig en ualmindelig grundig Alméndannelse, og navnlig var han i Besiddelse af ypperlige Sprogkundskaber; han havde stiftet omfattende Bekjendtskab med de gamle Klassikere og havde derfor senere hyppig et Citat paa rede Haand. Blandt sine Huslærere i Astrup nævner han særlig en vis Halling, der gav ham Smag for Klassikerne, »frem for

alt for Horats og Virgil, dem jeg læste fra Ende til anden.« Atten Aar gammel dimitteredes Vedel Simonsen privat til Universitetet og blev (1798) Student med *Laudabilis*.

Den unge Mand vaklede noget med Hensyn til Valget af sin Fremtidsbane. Han havde altid haft stor Interesse for historiske Studier, hvad der vel nærmest maatte betragtes som en Arv fra Faderen, der heller ikke i denne Hensæende havde været uden Indflydelse paa ham; thi Faderen opfyldte ham tidlig med »Rejseiagttagelser og historiske Begivenheder«, siger han et Sted. (Elvedgaards Hist. 5. Hft., under 1784). Ikke des mindre tog han 1799 latinsk juridisk Forberedelses-Examen, hvilken han hæderlig bestod (*admissus cum laude*), men kastede sig derpaa pludselig med stor Iver over Medicinen, og han dyrkede sin Videnskab med saa megen Flid og Ihærdighed, at han allerede i 1803 kunde tage Embeds-Examen, som han bestod med *Laud*.

Aaret efter, altsaa 1804, vandt han Universitetets Guldmedalje for Besvarelsen af en Prøveopgave over Eudiometrien, og den 17de Marts s. A. disputerede han for den medicinske Doktorgrad, hvorpaa han i Aarene 1805—06 befandt sig paa en Udenlandsrejse, der navnlig havde til Formaal at øge hans medicinske og øvrige

videnskabelige Dannelse ved Ophold paa tyske Universiteter, hvilke jo særlig i Aarhundredets Begyndelse tiltrak en Mængde unge danske studerende, der navnlig droges did af den ny i Digtekunst og Filosofi herskende Retning: Romantiken, som jo den Gang straaledede alle i Møde med store og løfterige Forjættelser.

Denne Rejse skulde i flere Hensæender faa afgjørende Betydning for Vedel Simonsens hele fremtidige Livsvirksomhed, idet hans Oplevelser paa denne bleve en Hovedgrund til, at han brød med det medicinske Fag og kastede sig over Historien. Angaaende denne Rejse skriver han bl. a. følgende:

»Jeg var et ungt Menneske og stod endnu som Herkules paa Skillevejen, da mine Forældre sendte mig udenlands. Paa denne Rejse var jeg blandt andet af et Par af mine Velyndere ogsaa anbefalet til en Olding i Hamborg, der stod i Ord for en mere end almindelig Visdom og især var bekjendt for den billedlige, ja fast orakelmæssige Maade, hvorpaa hans Ord bleve fremsatte. Efter at have læst mine Anbefalings-Skrivelser og udforsket mine Planer og Forhaabninger, hvorved jeg ingenlunde dulgte ham min afgjorte Passion for historiske Undersøgelser, udbrød han omsider i sin sædvanlige stille og rolige Maner og med

et under Talens Løb alt mere forklaret Aasyn: »Det gaar ikke an, min unge Ven, at jage efter Sommerfugle eller gribe efter Sæbebobler i Verden; det kommer ikke an paa at gaa i silkede Klæder og bo i gyldne Sale her i Livet; men det kommer an paa i Gjerningen at prise sin Mester og at opfylde den Bestemmelse, hvortil han har sat os her nede. — Se dette Taffelur! Det er et af de bedste Ure i Hamborg, og dog har det en saare simpel Indfatning og staar i en fattig Mands tarvelige Stue; men enten det stormer eller det regner, enten det fryser eller det snør, gaar det lige fuldt sin rolige Gang, den Bestemmelse tro, hvortil dets Mester har indrettet det her nede. Om man stiller sig hen for det og roser det, eller man stiller sig hen for det og laster det, det slaar derfor ikke et Sekund hurtigere eller langsommere, end dets Bestemmelse udfordrer; man kan forsømme at trække det op, og det vil rolig blive staaende, indtil man igjen tillader det at opfylde sin Bestemmelse; man kan ødelægge og knuse det; men det vil endnu i sin Tilværelses sidste Øjeblik forkynde sin Mesters Ære. Vær De som dette Ur! De vød, at det er Guds Vilje, at Menneskeslægten skal opdrages ved Erfaring, og at det derfor er nødvendigt, at ingen Erfaring i Livet, den være

nok saa gammel, skal gaa tabt for Efterslægten; han vil derfor ogsaa, at den forbigangne Tid skal aabenbare sig gjennem den nærværende for de kommende Slægter. — Vær altsaa ogsaa De et Redskab til denne Hensigts Opnaaelse! Forkynd De, ligesaa uanfægtet og rolig som Uret, den Tid, som var, gjennem den Tid, som er, og for den Tid, som kommer, og vær De overbevist om, at det er Deres Mesters hellige Navn, der udtaler sig i dem alle, og dermed Gud og hans hellige Varetægt befalet.« *)

Vedel Simonsen tilføjer, at det vilde være umuligt at skildre det Indtryk, disse i en aldeles profetisk Tone fremsagte Ord den Tid gjorde paa ham. Ordene kom siden til ikke blot at hvile, men at virke i hans Indre, saa at ogsaa han blev »en af Tidens talende Tunger«.

Han rejste nu til Göttingen, hvor han i $\frac{3}{4}$ Aar med Flid dyrkede sit egentlige Fag, Medicinen. I Fasten 1805 gjorde han en Udflugt til Cassel, hvor han blandt andre Mærkværdigheder ogsaa besøgte Weissenstein eller Wilhelmshöhe, hvor især Løwenburg — en Efterligning af de gamle Ridderslotte med sammes fuldstændige Møblement — i højeste

*) Rugaards Historie, III, Fortalen III—IV.

Grad interesserede ham *). Göttingen og Op- holdet dør blev ham meget kjært, og navnlig var han særdeles indtaget i det tyske Studenter- liv, der, »ved den Djærvhed og Kraft, der ud- taler sig i samme, stedse forekom mig at være en Levning af Middelalderens Ridderliv«, siger han, »en Aftenrødme af Chevaleriets længst undergangne Sol, en Illusion, der blev saa meget mere skuffende for mig, som vi netop ofte valgte de gamle Borgruiner til vore joviale Sammenkomster og under sammes halvt ned- styrtede Hvælvinger lode Sange om Middel- alderens Riddere og den gamle Borgfrues Døtre vakkert gjenlyde.« **)

»Den 19de Marts samme Aar drog jeg fra det mig i saa høj en Grad dyrebare Göt- tingen«, siger han i sine Levnedsoptegnelser; og efter at have besøgt forskjellige Byer og smukke Egne, kom han til Clausthal, hvor han med flere andre besaa »Mynten« og »befór Bjergværksgruberne i en Dybde af 400 Alen«. Han besøgte ogsaa Goslar, Wernigerode o. fl. Steder og naaede omsider det næste Maal for Rejsen, Halle. Her var kort forinden Henrik Steffens bleven ansat som Professor; denne

*) Elvedgaards Hist., 5 Hft., Manuskri.

***) Vor Ungdom, 1881, S. 55.

Mand, der jo i saa mange Retninger havde været den aandelige Banebryder her hjemme, den ny Tids ildfulde og begejstrede Talsmand, skulde ogsaa paa Vedel Simonsen faa blivende Indflydelse og Betydning.

Naar man erindrer sig, at Steffens' berømte filosofiske Forelæsninger paa Ehlers' Kollegium falde i Aarene 1802—03, skulde man antage som rimeligt, at Vedel Simonsen allerede da havde haft Lejlighed til at høre ham og maa-ske stifte personligt Bekjendtskab med ham. Hvorvidt dette har været Tilfældet, er ikke saa let at afgjøre, da V. S. intet meddeler herom i sine efterladte Papirer under Aarene 1802—03. Man maa dog snarest antage, at han ikke havde hørt ham, muligt forhindret deri ved sine Studier til den forestaaende Embeds-Examen. Derimod kunde det store Ry, der gik af hine opsigtvækkende Forelæsninger, ikke have undgaaet at naa Vedel Simonsen, og det har aabenbart vakt hans Lyst til at komme i nærmere Berøring med denne, den ny Tids glødende Apostel; thi efter at han har fortalt om sin Ankomst til Halle, udbryder han: »Og her kunde nu intet afholde mig fra at høre Steffens, baade offentlig og privat.«

Det varede imidlertid ikke længe, førend Vedel Simonsen blev en jævnlig Gjest i Stef-

fens' Hus, og der udviklede sig et højst venkabeligt Forhold mellem de to Mænd, der jo da ogsaa under alle Omstændigheder maatte have mange Berøringspunkter. Vi have hørt, hvorledes Vedel Simonsen fra sin tidligste Barn-dom hengav sig til Naturindtryk og sværmede for Skovensomhedens Trylleri, hvorledes hans Fantasi skabte sig en egen Drømmeverden, og hvordan han tidlig betoges af Længsel; med andre Ord: han var et romantisk Gemyt. Men Steffens var jo ogsaa et Følelser- og Fantasimenneskè, der i sin Ungdom følte sig i den Grad hendraget til Naturen, at den udøvede en næsten dæmonisk Indflydelse over ham; han fordybede sig i dens Mysterier og svælgede i Nydelsen af dens Skjønhed. Intet Under derfor, at en Natur som hans maatte føle sig mægtig hendraget til en Mand som Schelling, hvis »Idèen zu einer Philosophie der Natur« aldeles betog ham. Han blev Schellings Elev og ivrige Tilhænger og sluttede sig samtidig som sin Mester til den ny romantiske Bevægelse, der navnlig førtes frem og forplantedes af Friederich Schlegel, Tieck og Novalis. Steffens skulde snart optræde som en begejstret Talsmand for Schellings Naturfilosofi. Denne Retning, der betragtede Realisme og Idealisme som identiske med Hensyn

til det absoluttes Idè og ganske satte Naturfilosofien ved Siden af Idealismen, maatte naturligt tiltale en saa udpræget Romantiker som Steffens, saa meget mere, som her gaves rig Lejlighed til at fordybe sig i det mystiske.

Vedel Simonsen blev nu atter Steffens Elev, en baade villig og i høj Grad modtagelig Elev, der var som anlagt for denne naturfilosofiske Retning. Han skriver om denne Paa-virkning: »Og var det derhos helt naturligt, at den poetiske Aand, der lever i det naturhistoriske System, og som derfor mange hellere vilde kalde en Digter-Filosofi eller filosofisk Poesi end et filosofisk System, nødvendigvis, selv uden mindste Hensyn til den vennehulde Omgang, der i Lærerens Hus blev mig til Del, maatte finde Gjenklang i mit Gemyt, hvis Strænge ogsaa efter samme Tonemaal vare stemte,*) og hans Foredrag derhos begejstre mig, ikke for en eller anden Videnskab i Særdeleshed, men for den hele Videnskabelighed i Almindelighed og derhos skænke mit Væsen et højere og ædlere Opsving og et frodigere og fyldigere aandeligt Liv, hvorhos hans højere Anskuelse af Historien, som man allerede af hans i Danmark holdte Forelæs-

*) Udhævelserne ere af mig.

ninger til Dels har haft Lejlighed at kjende og hvorved Naturens Historie sammensmeltede med Menneskelivets og denne igjen med Idéernes eller Aandernes Rige i en uendelig fortløbende Udvikling især paa mig gjorde et aldeles uudslætteligt Indtryk.« *)

Det, som Steffens særlig paapegede, var Harmonien i Naturen og i Historien; de enkelte Videnskaber udgjøre ikke hver især en selvstændig Helhed, men have alle et fælles Maal. Der er en Forbindelse imellem de enkelte Grene, ja, der er en Forbindelse af det hele Verdensliv til en eneste Helhed. Den højere Enhed, i hvilken alle Videnskaber gaa op, er Filosofien, der saaledes bliver »Videnskabernes Ledestjerne.« Gaar man til selve Naturen, vil man se, hvorledes dens enkelte Kræfter høre sammen og udvikle sig i Harmoni, og det gjælder derfor over alt om at faa Øjet opladt for denne »Einheit in der Vielheit.« Vedel Simonsen blev stærkt paavirket af denne Lære, hvad man tydelig kan spore under hans senere Virken. Hans Arbejder gik jo ogsaa nu og da i filosofisk Retning, og denne Gaaen op i en højere Enhed danner særlig Grundtanken i

*) Elvedgaards Historie, 5 Hft., Manusk. —

hans filosofiske Digt »Verdenssjælen,« som han skrev 1833, og hvorom mere siden.

I Halle hørte han ogsaa Dr. Galls Forelæsninger, »som mange af Omegnens Herrer og blandt dem ogsaa Goethe fra Weimar bi-vaanede:« ligeledes overværede han Steffens' og Schleiermachers Taler imod Gall og stiftede naturligvis en hel Del interessante Bekjendtskaber, blandt hvilke han særlig nævner Oehlenschläger.

Steffens har aabenbart meget bidraget til at bringe Vedel Simonsen til Klarhed over, hvad der var hans egentlige Livskald, og saaledes medvirket til, at han opgav Medicinen, hvilken Videnskab, han dog havde dyrket med saa megen Flid og Grundighed. Imidlertid have dog ogsaa adskillige andre Grunde været medvirkende til denne hans forandrede Bestemmelse, og deriblandt »især min Barndoms Lyst for Historien,« siger han, »mine Ynglingsaars heldige Fremgang i samme, og endelig det dybe og fast uforklarlige Indtryk, hine i Hamborg over mig udtalte Indvielsesord paa mit letbevægelige Gemyt havde fremvirket.«*)

Hvad der heller paa ingen Maade maa ses bort fra, er den Omstændighed, at hans for

*) Anførte Manuskript under 1805.

enhver Naturskønhed saa modtagelige Sind, i højeste Grad blev paavirket og tiltalt af Tysklands mange romantiske Egne med de talrige historiske Minder, særlig Ruinerne af sammenfaldne, middelalderlige Ridderborge, Slotte, Klostre o. s. v. Det var Synet af disse, der vakte hans Kjærlighed til vore egne hjemlige Minder fra de svundne Sekler, en Kjærlighed, han bevarede usvækket til sit Livs sildige Aften, og som satte rig Frugt i en fortløbende Række af historiske Undersøgelser, udførte med en Flid, Grundighed og Lærdom, der i Sandhed fortjener Eftertlægtens Anerkjendelse og fuldeste Paaskjønnelse. — At det var Synet af Tysklands stolte og i mange Henséender saa interessante Fortidslevninger, der baade vakte hans Interesse for Middelalderens Historie og vel ogsaa blev medvirkende ved Bestemmelsen af hans Fremtidsbane, bevidner han selv, idet han blandt de Ting, der i Udlandet særlig gjorde Indtryk paa ham, nævner »først de mange »Borgruiner« eller Levninger af Middelalderens Borge, jeg alle Vegne paa mine Rejser saa' og især for deres som oftest romantiske Beliggenheds eller fortryllende Udsigters Skyld aldrig undlod at besøge; de mange, ofte højst æventyrlige Fortællinger og Sagn, man om dem og deres Fortids Beboere

i Omegnen hørte fortælle eller i de derom udkomne Beskrivelser læste, og den underlige, vemodsfulde Følelse at sidde paa Ruinerne af det samme Slot, hvor disse Begivenheder havde tildraget sig og i Fantasien paany at lade dem gjentage sig for os.«*)

Vedel Simonsen siger ogsaa, at dette, i Forening med det tyske Studenterliv, hvormed alt er talt, vare de to Omstændigheder, der især bidroge til, at af alle Historiens Partier blev Middelalderens Ridderliv paa en vis Maade, om ikke det vigtigste, saa dog det interessanteste for ham. Endelig bør man endnu huske paa, at der netop lige i Aarhundredets Begyndelse var vakt en hidtil ukjendt Nationalitets-Følelse i Danmark, hvilken ret naturligt medførte en forøget Sans og Interesse for de fædrelandske Minder, for Modersmaalet og Historien. At Vedel Simonsen fortrinsvis følte sig tiltalt af Middelalderen, af dens Ruiner, af Folkevisen og de gamle Sagn, var vel ogsaa til Dels en Følge af den Enthousiasme, hvormed han sluttede sig til Romantiken. Denne Retning, der jo øvede sin Indflydelse ikke blot i Poesi og Filosofi, men paa saa godt som alle

*) Anførte Manuskript.

Aandslivets Omraader, søgte jo bort fra Nutiden og dens Civilisation til mere primitive Tidsperioder, til Umiddelbarheden, og man landede derfor i Middelalderen. En lignende Begejstring for denne var ogsaa fremme i Tyskland, hvor de romantiske Digtere besang de henfarne Tider i svulstige Vers, lovpriiste Middelalderens Helteskikkelser, idealiserede Røverridderne og sang Hymner til de gamle Domkirker. Vedel Simonsen blev historisk Gransker som Max v. Schenkendorf blev Digter, han skrev om Riddertidens »kraftfulde Sønner,« de »ædle,« hin »mægtige Helteslægt,« ganske som Schenkendorf sang om »die hohen adlichen Gestalten.«

Dog uden alvorlig Kamp har Vedel Simonsen ikke forladt den allerede betraadte Løbane for at bryde sig en ny. Han vidner tilstrækkelig tydeligt herom, naar han siger: »Jeg har ofret meget for min Videnskab: min Vej til Klios Tempel var en Vej gennem Sorger og Møje; der skal ingen lystes ved at træde i mit mødige Fodspor. For at følge Klios Vink har jeg tilsidesat et sorgfrit |Levned, et rigeligt Udkomme og et glimrende Haab, som den Tid tilvinkede min Bane; for at følge det Ideal, hun foreholdt mit Indre, har jeg

foragtet Verdens Dom og Livets lokkende Glæder, opofret Sundhed og Ro.«*)

Men èt staar fast ved dette Valg af Livsstilling, og det er, at Vedel Simonsen i den historiske Videnskab havde fundet sit rette Element, det Fag, der bedst og fuldest var i Overénsstemmelse med hans naturlige Anlæg og Tilbøjeligheder. Hans dybe, indadvendte Sind, hans poetiske, lidt sværmeriske Natur, maatte da ogsaa ganske anderledes føle sig hendraget til Studiet af Historie og Filosofi end til Medicinen; og kun paa Grund af denne særlige Harmoni mellem Vedel Simonsen og hans Videnskab kan man forklare sig den overordentlige Flid, Grundighed og Udholdenhed, der karakteriserer ham som historisk Gransker.

Efter sin Hjemkomst til Danmark kastede han sig med Iver over sine Studier, Dog tog han ikke Sigte paa at uddanne sig til egentlig Universalhistoriker, men vendte sig fortrinsvis til den nordiske og fædrelandske Historie. Under hans senere Forfattervirksomhed spore vi over alt en næsten enestaaende Belæsthed og et dybtgaaende Kjendskab til Ind- og Ud-

*) Borgruinerne, Kbhv. 1813, 2 Hft., Fortalen, pag. XVI—XVII.

landets historiske Kildeskrifter, Vidnesbyrd om, at det var baade indgaaende og omfattende Studier, han havde foretaget. Nu maa det rigtignok indrømmes, at Vedel Simonsen levede under Forhold, der maatte siges at være særlig gunstige. Han var i pekuniær Henseende mere frit og uafhængig stillet end de fleste andre studerende; i 1807 blev han Volontær og det følgende Aar Amanuensis ved Universitets-Bibliotheket, hvor han altsaa tillige havde fortrinlig Adgang til de for hans videnskabelige Studier nødvendige historiske og sproglige Værker. Han arbejdede let og hurtigt og formaaede i forholdsvis kort Tid at trænge til Bunds i vanskelige og omfattende Undersøgelser. Han kunde da ogsaa allerede det første Aar efter sin Hjemkomst fra Tyskland indsende en fortrinlig Besvarelse af Prisopgaven: »Udførligen at undersøge og udvikle Østgoternes politiske, religiøse, videnskabelige og artistiske Tilstand i den Periode, i hvilken de beherskede Italien, fra Theoderiks Tid indtil deres Riges Undergang«. For denne Besvarelse tilkjendtes der ham det kgl. danske Videnskabernes Selskabs Guldmedalje. 1809 erholdt han dets Sølvmedalje for en Afhandling om »Nordens ældste Beboelse.«

Det var formodentlig nærmest af Hensyn

til sin forestaaende Udenlandsrejse, at Vedel Simonsen lod sig optage som Frimurer; han er indskrevet i Ordenen den 16de Marts 1803, medens han endnu var *stud. medicinæ*. Nogen fremragende Stilling kom han ikke til at indtage som Frimurer, og han findes heller ikke omtalt i E. Collins Bog: »Fremragende danske Frimurere«, Kbhv. 1875. — Fra April 1809 fratraadte Vedel Simonsen sin Stilling som Amanuensis ved nævnte Bibliothek, men udnævntes den 9de November 1810 til Medlem af Kommissionen for Oldsagers Opbevaring, en Stilling, han fortrinlig egnede sig til at indtage, da han baade havde Interesse for og Kjendskab til Arkæologien og selv syslede flittig med Indsamling af Oldsager, og det endog efter saa stor en Maalestok, at han i sin Levetid forøgede Samlingen paa oldnordisk Museum med flere Tusende Stykker. Samme Aar blev der ham tilstaaet et kongeligt Stipendium for at bearbejde selvvalgte Afsnit af Fædrelandets Historie.

Rigtig og lovende laa Fremtiden for Vedel Simonsen, og naar man sér tilbage paa hans fortrinlige Examiner, naar man erindrer sig, at den unge Mand havde erholdt Universitetets Guldmedalje, skrevet en hæderlig Disputats og erhvervet sig Videnskabernes Guld- og

Sølvmedalje for grundige Afhandlinger, maa man tilstaa, at det var en usædvanlig lovende Begyndelse, han havde gjort. Som en glimrende Konstellation steg han frem paa det videnskabelige Firmament; med Kraft og ungdommeligt Mod gav han sig i Kast med alvorlige Opgaver, dreven frem ikke blot af Lyst til at vinde Ære og Berømmelse, men af en glødende Patriotisme og en urokkelig Tro paa Idealerne. — At kaste Lys over Fortiden og vække Sansen for denne, skulde være hans første Opgave; han var jo selv opfyldt af en beundrende Kjærlighed til den, og som han siger i et af sine Digte:

*Den Ild, i eget Bryst jeg følte brænde
i Brøders Barm jeg ogsaa ønsked tænde!*

II

Vi have nu kastet et Blik paa Vedel Simonsons Barndom og Ungdom; vi skulle nu lidt nærmere betragte Manddommen og dens Gjerninger. Efter at være bleven Professor 1811, foretog han i 1811-12 en antikvarisk Rejse i Fyen og 1814 en lignende i Jylland. Han havde imidlertid arbejdet saa flittigt, at han allerede 1813 kunde offentliggjøre flere literære Arbejder; ja dette Aar er i Grunden et Mærkeaar

med Hensyn til hans Forfattervirksomhed, da han næmlig, foruden nogle mindre Skrifter, netop da udgav sit Hovedværk: »Udsigt over Nationalhistoriens ældste og mærkeligste Perioder,« der blev tilegnet Kongen. Planen for dette var oprindelig følgende: Første Hæfte skulde indeholde en Afhandling om Nationalhistoriens haandskrevne Kilder og sammes Skjæbne i Norden; andet H. skulde behandle Nordens første Beboelse, tidligste Beskaffenhed og ældste Indvaaneres Sæder og Levemaade; i tredje vilde Forfatteren dernæst gaa over til at omtale Overgangen fra Odins til Kristi Lære, fremstillet i en Afhdl. om Jomsborg og Palnatoke som Hedenskabets sidste Støtte i Norden; i fjerde Hæfte skulde følge en Belysning af Katholicismen i sin højeste Flor her i Norden og Skandinavernes Korstog, medens femte Afsnit behandlede Reformationen og Grevens Fejde; sjette Hæfte skulde være viet Riddervæsenet, dets Opkomst, Tilvæxt og Blomstring, og syvende skulde skildre Overgangen fra Aristokrati til Monarki med en Fremstilling af Svenskekrigen 1657-60, medens ottende Hæfte, der vilde danne Slutning paa Værket, skulde give et Rekapitulatio af det hele og nærmere beskrive det danske Vaaben og dets enkelte Skjoldmærkers sær-

skilte Opkomst og Betydning. — De nævnte Epoker ansaa han næmlig for at være de mærkeligste i vor Historie, Kulminations- og Vendepunkter. Han maatte dog efter Haanden slaa adskilligt af paa denne storartede Plan, som det ikkun delvis lykkedes ham at gennemføre. 1813 udkom, som sagt, Bogen; men den indeholdt kun de fire først nævnte Hæfter.

Dette store og indholdsrige Værk kunde ikke undgaa at vække Opmærksomhed ved sin Fremkomst. Det anmeldtes strax af C. Molbech i »Kjøbenhavns Skilderi,« 1813, Nr. 17 og 18, og fandt i det hele en gunstig Modtagelse, om der end med Hensyn til enkelte Punkter blev rejst nogle Indvendinger.*) Det første Hæfte vil have blivende Betydning; han har heri med overordentlig Lærdom gjort rede for alle de haandskrevne historiske Kildeskrifters ulige Skjæbne gennem Tiderne. I alle de forløbne Aarhundreder, lige fra Oldtidens Dage af, have disse Kilder været udsatte for Ødelæggelse. Grunden hertil maa navnlig søges i selve disse Skrifters naturlige Forgængelighed, dernæst i deres ringe Mængde, eller, som

*) Jfr. Dansk Literatur-Tidende, 1813, Nr. 19 og 22; 1817, Nr. 26 og 27. »Nord. Tilsk.« af I. Møller i Nr. 11, 12 og 13. Endv. har I. Møller anm. 4de Hft. i L. Tid., 1813, Nr. 4, 5 og 6.

Forfatteren udtrykker sig, i »Exemplarenes Faahed« (*raritas exemplariorum*) og det ringe Antal af Afskrifter, hvori Originalen cirkulerede. Men han paaviser derhos, at navnlig Religionsiveren har været en Anledning til Kildeskrifternes Ødelæggelse; mange Minder gik næmlig tabte ved Kristendommens Indførelse i Norden, idet Munkene i fanatisk Iver ødelagde ethvert nok saa ubetydeligt Minde om den hedenske Old; thi, hvad der for Hedningerne havde været en Helligdom, maatte jo for de kristne være en Vederstyggelighed. Selv det gamle nordiske Sprog og Runerne tilintetgjordes, da alt slikt nu blev ansét for Trolddom og Hexeri. Ved Reformationen gik ogsaa meget tabt, og navnlig medtog den emigrerende Gejstlighed mange vigtige Breve og Dokumenter vedrørende Kirker og Klostre. Fremdeles have Borgerkrige og fjendtlige Overfald ofte været Skyld i mange Kilders Undergang, hvad nærmere oplyses ved forskellige Exempler. Endvidere anfører Forfatteren fremmede Videnskabsmænds literære Fribytte, private Mænds Samlerlyst, Ild og Vand, Politik, Hævnjerrighed og Egennytte, Skjødesløshed og Ringeagt, m. m., alt sammen udførligt oplyst ved en Række eklatante Exempler. I anden Del af Værket skildrer Vedel Simonsen altsaa »Nor-

dens første Beboelse, ældste Indvaanere« m. m., eller »Jætte- og Asa-Perioden i vort Norden.« Det er et vigtigt og vanskeligt Spørgsmaal, han her stiller under Debat, og man maa lade ham, at han med prisværdig Grundighed og Lærdom har forsøgt at løse det. Det er en indgaaende videnskabelig Undersøgelse, han har anstillet, og Afhandlingen havde paa det Tidspunkt, da den fremkom, en ikke ringe Betydning, bragte meget nyt for Dagen og klarede adskilligt, der hidtil havde været dunkelt eller urigtigt fremstillet om hin fjærne Periode og dens Beboere. Efter Haanden, som Oltidsvidenskaben er skredet fremad, have imidlertid nyere Undersøgelser bragt til Dels andre Resultater for Dagen, hvad der jo imidlertid ingenlunde forringer Vedel Simonsens Fortjeneste. Afhandlingen om Fæstningen Jomsborg er meget interessant, og Forfatteren har heri lagt en ikke ringe Originalitet og Selvstændighed for Dagen, og den bærer Vidne om en uhyre Belæsthed. Den blev senere oversat paa tysk under Titelen: »Geschichtliche Untersuchung über Jomsburg,« osv., Stettin, 1827. Den sidste Afhandling i Bogen beskæftiger sig særlig med »de nordiske Valfarter og Korstog til det hellige Land og sammes væsentligste Følger for Norden.« Forf. viser, at den Kultur, der

i Middelalderen bryder frem af Barbariets Mørke i Evropa, for en væsentlig Del skyldes Asien; og Korstogene, eller de »hellige Krige« mod Tyrker og Saracener, bleve de vigtigste Midler til denne Kulturs Forplantelse, og han omtaler nu nærmere disse Tog gennem de forskellige Aarhundreder og paaviser, at disse Korstog i Grunden kun ere en Fortsættelse af den ældre Middelalders fredelige Pilegrimsrejser til det hellige Land; de ere nærmest at betragte som »Valfarts-Sværmeriets højeste Kulminations-Punkt.« Men gennem Aarhundreder bleve de et Forbindelsesled mellem Syden og Norden, Vesten og Østen og tjente som et virksomt Mittel til at omplante Oplysning og Kultur; og idet derved andre Sæder bringes til de forskellige Folk, forringes derved ogsaa den Afstand som Forskjellighed i Religion, Nationalitet o. s. v. har befæstet mellem Menneskene, og disse føres saaledes gradvis henimod det store Øjemed: »Almæn-Oplysning og Kosmopolitisme.« — Dette baade i høj Grad lærerige og interessante Arbejde vil ogsaa i vore Dage kunne læses med virkeligt Udbytte og Fornøjelse.

Den i det foregaaende nævnte Plan for Vedel Simonsens »Nationalhistorie,« maatte han, som alt bemærket, noget fravige. Dog

udgav han endnu i 1813 som et selvstændigt lille Skrift sin Afhandling om »Grevens Fejde,« der imidlertid kun omhandler »Fyens Vilkaar« under nævnte Krig. Skriftet er al Ære værd, bringer paa flere Punkter nyt Lys over denne saa betydningsfulde Sukcessions-Krig, og den ledsages af flere forhen utrykte Dokumenter fra Gehejmearkivets Samling, navnlig vedrørende Kristian den tredjes Historie for Aarene 1533-36. Det lille Skrift tilegnedes to af Vedel Simonsens bedste Venner, Werlauff og C. Molbech, til hvilke han skriver en meget varmhjærtet Dedikation, medens han i al Beskedenhed erklærer sine Undersøgelser over det foreliggende Emne for »umodne som saa mange af mine Bestræbelser, ufuldendte som de bedste af mine Forhaabninger.« I »Literatur-Tid.« for 1814, Nr. 43, har den udmærkede lærde, oven nævnte E. C. Werlauff, givet en Recension af Skriftet.

For inden jeg gaar over til at omtale det sidst udkomne Hæfte af Vedel Simonsens »Udsigt over Nationalhistorien,« maa jeg for en Ordens Skyld nævne endnu et Arbejde, der udkom 1813, nemlig hans »Borgruinerne,« hvoraf der blev forelagt Læseverdenen to Hæfter, omhandlende de fyenske Slotte: Næsbyhoved, Ørkel, Gamborg og Hindsgavl. I denne Genre

hørte Forfatteren egentligst hjemme, her arbejdede han ret *con amore*, og her havde han et Stof for sig, der ubetinget interesserede og tiltalte ham. Han elskede disse gamle, til Dels hensmuldrede og forglemte Ruiner, der overgroedes af alle Haande Ugræs; her holdt han af at dvæle, medens Vinden tilhviskede ham opløttende Sagn fra de svundne Tider, og hans Dvælen her, var jo i Samklang med hans eget romantisk-poetiske Naturel. »Borgruinerne« ere for øvrigt interessante og læseværdige Smaaskrifter; de have det samme Grundighedens Præg som alle hans andre Arbejder, men foréne dermed en større Kortfattethed og give mere sammentrængte Skildringer, der ikke des mindre bringe mange ny og hidtil ukjendte Enkeltheder frem, hvad særligt gjælder om Ørkel. Vedel Simonsen var saa godt hjemme baade i Ethymologi og Arkæologi, at de mange Beviser, han fra disse Videnskaber henter frem, kun kunne tjene til yderligere Anbefaling for Fremstillingens Paalidelighed. — Just nogen større Værdi have disse Smaaskrifter ikke, og de kunne ej heller sættes ved Siden af hans egentlige historiske Hovedafhandlinger. Men de ere derimod yderst betegnende for Forfatteren, og Fortalerne til

de forskellige Afdelinger yde meget væsentlige Bidrag til hans Karakteristik.

Hans Undersøgelser over Aristokratiet, eller Riddervæsenets Opkomst, vare anlagte efter en større Maalestok, end Pladsen i hans »Udsigt over Nationalhistorien« vilde tillade. Han maatte derfor lade disse udgaa som et selvstændigt Skrift, der udkom 1816 under Titelen: »Den danske Adels- og Ridderstands Historie« og tilegnedes den kongelige Historiograf, Gehejmekonferentsraad, Ove Malling, hvis »Store og gode Handlinger« hørte til Vedel Simonsens tidligste og kjæreste Historielæsning. — I Følge en Redegjørelse i Fortalen til »Adelshistorien« var det Forfs. Plan at fremstille Emnet i flere paa hinanden følgende Hæfter, hvoraf de tre første skulde afhande det generelle af den danske Adels- og Ridderstands Historie indtil Suverænitetens Indførelse i Danmark; de to næste skulde bringe den specielle Del, og de tre sidste flere Adelens Historie vedrørende Emner, saasom Adelens Opdragelse, Studeringer, Rejser, Embeder, Forleninger, Krigstjeneste o. s. v. Skjønt denne Idé ikke førtes ud i Livet, har jeg dog med Flid hidsat den hele Plan for Værket, fordi den saa fuldstændig ligner Vedel Simonsen. Det er næmlig en Bemærkning, jeg vel senere

skal komme tilbage til, men som her særlig paatrænger sig, den næmlig, at Forfatteren ikke ret forstod at begrænse sig. Han havde ofte meget for vidt svævende Planer, der umuligt, selv med hans enorme Flid og gode Vilje, kunde føres igjennem. Han oplyser, at han i ikke mindre end fem Aar havde samlet paa Materiale til sit Værk; men vi kunne endda godt være enige med ham i, at han mageligt kunde behøve »mange Aar, for inden han med Grund kunde siges at have udtømt de mange og righoldige Kilder til foromskrevne Emne.« — Den Del, der udkom 1816, ønsker han betragtet kun som et foreløbigt Forsøg og ikke som en udførlig eller fuldstændig Skildring. Den er imidlertid i flere Henséender et interessant og fortræffeligt Arbejde, der tillige røber et ligefrem forbavsende Kildekjendskab og stor Lærdom. Man har her det ejendommelige Tilfælde, at Noterne under Texten og Henvisningen til lærde Kilder optage lige saa megen Plads som selve Fremstillingen. Denne lider dog heldigvis ikke under Vægten af Lærdommen, men er baade forstaaelig og jævnt skreven. Vi have her et af Vedel Simonsens mest karakteristiske og originaleste Arbejder, hvori han lægger en virkelig Selvstændighed for Dagen.

Samme Aar, som denne Bog udkom, ansattes Forfatteren som Medhjælper ved Ordernes Historiografi og Udarbejdelsen af de ældre Ridders Biografier, hvilken Stilling han beklædte til 1826. Dette Decennium er ikke rigt paa større Arbejder fra hans Haand. I 1829 skrev han derimod et Par Afhandlinger, en mindre om »Nytten og Nødvendigheden samt den hensigtsmæssigste Indretning af historiske Topografier,« hvilken udkom i Odense, samt en større: »Kæmpevisernes Skildring af Middelalderens Riddervæsen,« eller den danske Adels Skikke og Sæder i den katholske Tidsalder.« Denne optoges i Molbechs »Nordisk Tidsskrift for Historie, Literatur og Kunst,« III Bd.; men blev ogsaa særskilt trykt s. Aar. Det var hans store Kjærlighed til Middelalderen, der drev ham til at skrive ogsaa dette Arbejde, der er udført med den for ham ejendommelige Flid. Dog har han næppe over alt haft det rette Skarpsyn for de gamle Visers mange allegoriske Udtryk, og paa flere Steder opfatter han de utvivlsomt billedlige Ord bogstaveligt. — Det er det ejendommelige ved de gamle saakaldte Ridderviser, som Vedel Simonsen særlig har behandlet, at de give en meget talende Skildring af den katholske Riddertid, de ere

kulturhistoriske Livsbilleder, der med Naturotroskab afspejle ikke blot Samtidens udvortes Skikkelse, men ogsaa med megen Paalidelighed vise os hin Tids Tanke- og Følelsesliv. Vi have altsaa i disse Viser et Slags Totalbillede af Ridder-Samfundet, og det er lykkedes V. S. med Klarhed at paavise, med hvilken Nøjagtighed og i hvilket Omfang de nævnte Kæmpeviser male hin Tidsalders stærkt bevægede Liv.

Vedel Simonsen siger et Sted: »Man har i Almindelighed ved den ældre Behandling af vort Fødelands Historie mere betragtet samme som en Kongehistorie end som en Nationalhistorie og ved dens Bearbejdelse mere taget Hensyn til Kongehuset end til Nationen, hvorfor den ogsaa i sidst nævnte Henséende har mangfoldige Mangler at afhjælpe.«*) Det var hans Yndlingsidé at skrive en »klassisk Nationalhistorie«, thi en saadan ansér han for en af Borgersamfundets dyrebareste Skatte. »En saadan er nyttig med Hensyn til Regeringskunst og Politik«, den er en Nødvendighed for »den uerfarne Regent og Statsmand«, og

*) Rugaards-Historie, I, 1843, Fortalen.

den bidrager til at »udbrede og befæste Nationalæren«, ja har endog Indflydelse »paa hele Folkets Karakter«. Udgivelsen af en Nationalhistorie er derfor »yderst ønskværdig for Staten, er enhver Dannemands stolteste Ønske, Nationens Sag, en Gjenstand for Regentens fortrinlige Opmærksomhed og Omhu.«*) Men den maa da ogsaa udarbejdes med »Sagkundskab, Varme og Kraft«; thi intet formaar i den Grad »at hæve den sjunkne Aand, frigjøre den fængslede Vilje og vække den søvndyssede Kraft som Historiens mandige Tale, Stemmen fra Fortids Grav, Røsten fra Fædres Hjem«. »Intet forekom ham des Aarsag under disse Omstændigheder saa ønskeligt som en Nationalhistorie, Øjemedet tro, Gjenstanden værdig og frem for alt dannis og dansk.«**) Og det er endelig Forfatterens Overbevisning, at »aldrig trængte Danmark mere til en Nationalhistorie end i disse kolde og kraftløse Tider, hvor saa meget forener sig for at løsne og slappe de Bænd. som udgjøre dets Selvstændighed og Styrke***) — Man maa her erindre sig, at disse hans Ord ere skrevne i de urolige

*) Nationalhistorien, Indledningen, S. 2—7.

**) Fyens Vilkaar under Grevens Fejde, Fortalen, S. 1—2.

***) Anf. Skrift. Fort.. S. 1.

Tider omkring 1813, efter at Kejser Alexander ved sit Møde med Prins Pontecorvo havde lovet at tvinge Danmark til at afstaa Norge til Sverig, ja maaske endog efter, at man havde gjort os Forslaget. Det er stærke Ord, der danne Indledningen til »Nationalhistorien«, og man mærker helt igjennem, at Vedel Simonsen var Idealist; men der er heller ingen Tvivl om, at han gik til sin Gjerning med Alvor, med Tro paa sit Kald og med det Program for Øje, at »Historiografens Kald er at søge Sandhed, hans Bestræbelsers Formaal at finde den, og hans Pligt at tolke den rigtig«.*)

Det er alt nævnt, at Vedel Simonsen var en varm Fædrelandsven, og han følte Trang til at give Beviser for sin Patriotisme. Der blev i hine sørgelige Aar givet mangt et levende Vidnesbyrd om oprigtig Fædrelandskjærlighed, der ikke skyede Ofre af Penge og Gods for at raade Bod paa den Nød, som Krigen med England havde bragt Landet i. Men Vedel Simonsens historiske Arbejder ere ikke mindre talende Beviser paa Patriotisme; det var hans Maade at tjene sit Fødeland paa. Man kan maaske fristes til at kalde de mange pathetiske Udtalelser, der findes paa

*) Nationalhist., S. 8.

de første otte Sider af hans »Nationalhistorie«, højtravende, men Fraser ere de visselig ikke.

Egentlig følte Vedel Simonsen sig ikke ret hjemme i sin Tid, han forstod den ikke, og han higede med en vis sygelig Længsel mod en længst forsvunden Storhedsperiode, der alt fra Barndommens og Ungdommens første Tid havde vist sig for ham omgiven af en straalende Nimbus, et magisk Trylleskjær, der aldrig forsvandt. Han siger i Fortalen til »Borgruinerne«: »Den ensomme Vandring mellem Fortids omstyrtede Minder, dens nedbrudte Borge, mosklædte Ruiner og øvrige talende Spor af en svunden Tidsalders hensjunkne Herlighed, gjør paa et ufordærvet Hjærte samme levende Indtryk som en Efteraars-Vandring i Naturen, hvor alt minder os om, at atter en af Livets Somre er svunden«. Og han fortsætter: »Naar jeg har passeret en sammenstyrtet Ruin, har jeg stedse haft en Følelse i Hjærtet, som om dens livløse Stene bebrejdede mig, at jeg ikke havde et Par Øjeblikke til overs for dens fordums Herlighed og Pragt.« Han beklager meget, at man her hjemme mangler det rette Syn for disse historiske Minder. »Vi sidde i Kreds om Arnestedet og fortælle hinanden Æventyr og Spøgelseshistorier om Ridderne og deres henrundne Tidsalder; thi i den

forkælede Afkoms Øje ere des værre! Fortidens stolte Bedrifter kun Æventyr, Blændværk og Fabel«.*) Han gaar saaledes op i denne svundne Tidsalder, at det ikke er langt fra at kunne kaldes Sværmeri, og han blev derved i mange Retninger fremmed for sin egen Tids Rørelser og forglemte Øjeblikkets Krav; ja han siger selv: »Jeg lever mere i en forbigangen end i en nærværende Verden,*) jeg huser hellere i den ødelagte Borg end i de prangende Paladser, . . . jeg søger dér, hvor jeg ene finder Bod for min Længsel«. Det hedder fremdeles i nævnte Fortale, at han sidder ved Indgangen til Nationalhistoriens Tempel, »at jeg skal sørge og klage over den svundne Tid og dens Herlighed, indtil ogsaa min Tid er forsvunden. Derfor er min Pen ikke skaaren for Spøg og Glæde, men for Klage og Sorg,*) derfor er det forsvundne og ikke det nærværende, det, vi tabte, og ikke det, vi besidde, min Tales Emne; derfor er Historiens vildeste og rædsomste Perioder, Nemesis Adrasteas haardeste Straffedomme, den Gjenstand, hvorpaa mit Øje uafsladeligt stirrer, og derfor sidder jeg endelig nu i Ruinernes Skygge at tolke dens ræd-

*) Udhævelserne ere af mig.

somme Varsler.*). Han klager, fordi han »med dette Hjærte og dette Sind blev hensat i en støjende Tidsalder, der ikke ændser min Taare, ikke hører mit Suk og ikke agter min Klage«.**)

Ser han mod de kommende Tider, udbryder han: »Du, mit elskede Fædreland, skal en Gang ophøre, men dit Navn skal des uagtet aldrig i Evighed forsvinde, . . . du skal leve evigt i Historien, . . . men ak! Nationalhistoriens egentlige Tempel skal først rejse sig paa Nationens Grav, og i dets stolte Hvælvinger dens Aaad som et duftende Blomster af vor og vore Fædres Aske fremspire . . . Jordens ufødte Slægter skulle hensynke i Beundring ved Nordens stolte Ruin; . . . men Danas adspredte Sønner skulle samle sig for at jamre og klage over deres henfarne Moder . . . De ville lejre sig om den friske Grav, der gemmer hendes dyrebare Aske og fortælle hinanden med Sorgens dybe af Hjærtets inderste Kilde udrundne Ord . . . hvor stor og herlig hun var, og hvor ubodelig meget de tabte . . . Da ville de kysse med brændende Læber den blomstrende Grav og med blodige Taarer væde

*) Udhævelserne ere af mig.

**) Borgruinerne, II Hæfte, Fortalen, pag. XV—XVII.

Ant. Andersen: Vedel Simonsen.

den hellige Aske; og en taknemlig Haand vil sammenflette de taarevædede Grene, som Gravens Muld og Ruinernes Kløfter gave Næring, til en svulmende Løvsal om den hedenfarnes Grav; og se, det er Nationalhistoriens egentlige Tempel . . . Saaledes er min Tro og saaledes er min faste Overbevisning. *)

Der er ikke fri for at være Sentimentalitet i den lange Fortale, hvoraf her nu er gjengivet et Brudstykke, hvilket jo unægtelig klinger næsten som et Afsnit af Begrædelsernes Bog. — Vedel Simonsen savnede paa ingen Maade den Retfærdigheds-Følelse, der altid maa besjæle den uhildede Historiker, og den tilyneladende Ensidighed, hvormed han dyrkede Middelalderens Historie, var kun en ligefrem naturlig Følge af hans romantiske Naturel. Den var ham kjærest, fordi den »er de dunkle Følelsers Tidsrum«. **) Middelalderen er »den formløse gjærende Masse,« hvoraf vor Tidsalders »Religion, Statsforfatning, Standsforskjel, Aandskultur« m. m. er fremspiret. Den er derfor ikke blot nyttig og interessant for den menneskelige Aand, men ogsaa for Hjærtet, »idet den saa at sige

*) Anf. Fortale, pag. XI—XV.

**) Den danske Adels- og Ridderstands Historie, 1816, S. 3

selv er Hjærtets Historie; thi ligesom Hjærtet den hele Middelalder igjennem er det prædominérende og derfor ogsaa det karakteriserende Princip, saaledes gjennemløber dens Historie ogsaa alle Hjærtets selv fineste Strænge, og enhver Følelse — ond eller god — der har sit Sæde i det menneskelige Hjærte, finder sikkert fjærn eller nær sin Gjenklang i samme.«*) Han betragter des Aarsag Studiet af nævnte Tidsalders Historie for det nyttigste og nødvendigste, i alt Fald under et vist Synspunkt.

Det er oven for bemærket, at det Tidsrum, i hvilket Vedel Simonsen var ansat som Medhjælper ved Ordenernes Historiografi, næmlig fra 1816—26, ikke var rigt paa større Arbejder fra hans Haand. Imidlertid maa man endelig ikke tro, at han med sin Jærnfid kunde lægge Studier og literære Sysler paa Hylden. Det var saare langt fra at være Tilfældet; men han ofrede sig ganske i Ordenens Tjeneste. Allerede i 1816 havde han udarbejdet en Del danske Adels- og Riddergenealogier, efter Kilder i Arkiverne, ligesom han forelagde Ordenskansleren, Grev Moltke, en Plan til Oprettelsen af et Adels- og Ridderstands-Arkiv, der skulde inde-

*) loci ibid.

holde Kopier af alle herhen hørende Dokumenter. Dette fordrede foreløbig et Repertorium over Adels, Ridderstands, Ridderordens og Rigsvaabens trykte og utrykte Kilder med nøjagtig Angivelse af, hvor disse vare at finde. Vedel Simonsen udarbejdede nu med overordentlig Flid Bidrag til et saadant Repertorium og paa Forlangende af Ordenskansleren tre Afhdl. om det lauenborgske Vaaben. Det var en Glæde for ham, at han derpaa ansattes i Ordensens Tjeneste, saa meget mere, som han her navnlig blev Medhjælper hos Ordenhistoriografen, Abr. Kall, der tidligere havde været hans Privatpræceptor, og under hvem han ogsaa, medens han var Amanuensis ved Universitets-Bibliotheket, havde fortsat sine historiske Studier. Denne, der maaske var sin Tids lærdeste Mand og i flere Videnskaber besad kolossale Kundskaber, blev fremdeles V. Ss. Vejleder og faderlige Ven under de anstrængende Studier, han i den nærmest følgende Tid foretog. Overanstrengelse og en deraf følgende Sygelighed tvang ham dog til en foreløbig Standsning. Ikke længe efter erholdt han en Meddelelse om, at man nu vilde indskrænke de ordenshistoriske Biografier til de med Elefantordenen og Storkorset benaadede Riddere, og altsaa i Ordensarkivet blot indsamle, hvad der henhørte

hertil. Dette var en stor Skuffelse for Vedel Simonsen, hvorved hele hans omfattende Plan tilintetgjordes. Da han i det hele ikke fandt tilstrækkelig Opmuntring til Fortsættelsen af det paabegyndte Repertorium, kastede han sig med større Iver over Arkæologien, som han jo alt tidligere havde dyrket med Held. Han vendte sig nu særlig til Studiet af Middelalderens Symbolik og Magi. Han forskede med den for ham egne Flid og Udholdenhed ej blot i Nordens Runebetydning og Symbolik, men undersøgte med Nøjagtighed de talismaniske Kunster, Abraxer og kaballistiske Figurer, de kaldæiske, persiske og ægyptiske Mysterier.*) Han havde som Frimurer den Fordel at kunne benytte Frimurer-Logernes Bibliothek, der naturligvis kunde yde ham værdifulde Bidrag, navnlig angaaende Symboliken. 1819 foretog han for egen Regning en Rejse til Hamborg, hvor han vidste, at der paa de forenede Lægers Bibliothek fandtes en Mængde sjældne Skrifter angaaende dette Emne. Efter sin Hjemkomst studerede han Folkenes Oprindelse og Van-

*) Angaaende Vedel Simonsens Studier over Symbolik m. m. i Aarene 1817-20, samt hvad der vedrører ham til 1826, meddeler jeg her efter hans egenhændige Medd. i Kofods Konversations-Lexikon, Kbhv. 1828, XXVIII Bd., S. 586-91.

dringer med Hensyn til de symbolske og magiske Idérs Oprindelse og Forplantelse og skrev herom adskillige mindre Afhandlinger, gav Forklaring over nogle Runeamuleter og skrev endelig 1820 »Magiens Historie.« Han havde haabet paa et Rejsestipendium til Tyskland, men fik det ikke. Ved sin Hjemkomst til Fyen erfarede han, at man havde opgravet en Sten med græske Bogstaver, og han erkjendte denne for en basilidansk Abraxe. Hans Erklæring herom mødte megen Modsigelse i Begyndelsen, men vandt omsider fuldkomment Bifald. Fra 1821 erholdt han et Stipendium paa 400 Rdlr. i fire Aar, for at ordne og optage, hvad der henhørte til Ordenernes Historie og deres Slægters Biogrfier. Han tog da ufortøvet til Kjøbenhavn, hvor han med en sjælden Ihærlighed tog fat paa det ham overdragne Arbejde, og at hans Flid bar betydelige Frugter, derom vidner hans Fortegnelse over de talrige Afhandlinger, han indsendte, og som han har omtalt i nævnte Avtobiografi hos Kofod. Især gjorde han sig fortjent af Undersøgelserne over Elefantordenens Historie, ligesom han skrev Dannebrog's-Riddernes Markus Gjões og Niels Rosenkrantz's Biogrfier. De tidligere omtalte, til Dels af ham selv forlagte Skrifter fra 1813 og 16, samt hans

Afhandling om Kæmpeviserne, ere dog hans egentlige Hovedarbejder og henvende sig jo ogsaa til en større Læsekreds.

Ville vi nu nøjere betragte Vedel Simonsens videnskabelige historiske Arbejder fra Formens som fra Indholdets Side, ville vi derigjennem komme til Forfatter - Personligheden, der staar bag ved. Det vil da snart vise sig, at han i al sin literære Virksomhed ledes af sit romantiske Naturel og sine Sympathier, der fik en afgjørende Indflydelse paa hans Skrifter. Hans Stil er ikke uden Flugt, paa mange Steder næsten blomstrende, og kun undtagelsesvis bliver den tør. Derimod kan han ikke siges fri for en vis Brede af og til; han bruger mange Ord, der ikke altid ere adækvate Udtryk for hans Tanke, og paa ikke faa Steder bliver Fremstillingen mere underholdende end stræng videnskabelig. Der strømmer os jævnlig en Duft i Møde fra Romantikens Urtegaard, og hvad man mest savner hos Forfatteren er en større Klarhed og Prægnans i Stilen, i det hele en simplere og mere koncis Form. Hans livlige Fantasi løber af og til løbsk, og Blikket er altid sværmerisk, naar han vender det mod de fjærne middelalderlige Tider, men der er megen Finhed i Opfattelsen, Varme og Djærvhed i Ordene; thi Manden, der træder

os i Møde, er en mild, elskværdig Karakter, en oprigtig Patriot. en stille flittig lærd af den gamle Skole. Men nogen egentlig helstøbt og kraftig udviklet Individualitet er Vedel Simonsen ikke; det er ikke den skarpe logiske Tænkter, der klart paaviser os de evige Love, hvorefter Slægternes Liv skrider frem, det er ikke den overlegne Kritiker, ikke den dybsindige Fortolker. — Hans Derivationer slaa oftere fejl. og hans store Forkjærlighed for de gamle Sagn forleder ham til at indrømme disse en Betydning, som Historikere i Almindelighed ikke hverken kunne eller ville give dem.

Det skortede derimod ikke Vedel Simonsen paa videnskabelig Dannelse, paa Grundighed og stor Lærdom; tvert imod! Han har i alle sine forskjellige Værker givet tilstrækkelige Beviser herfor, og det manglede ham lige saa lidt paa redelig Vilje og Lyst til at virke. Men han havde en Tilbøjelighed til at sprede sine Kræfter, i Stedet for at koncentrere disse paa en mere bestemt Opgave. Dette vil ogsaa snart blive indlysende, naar man ser hen til hans Studiers Art. Han havde forsøgt sig i Jura, Medicin, Historie, Arkæologi, Symbolik, Magi, Mythologi, Filosofi og Æsthetik, hvortil naturligvis kom ikke uvæsentlige filologiske Undersøgelser; og paa alle disse Omraader

har han ydet Arbejder. — Hvad der imidlertid fik end større Betydning for ham, og oftere greb hæmmende ind i hans Virksomhed, var, som tidligere antydet, hans alt for vidt svævende Planer. Han maatte med Hensyn til disses Udførelse stadig slaa af paa Fordringerne, og ofte har det vist nok, som han selv bekjender, været ham svært »at fastholde de Idér, som saa frydelig klart foresvævede hans Indre.« Han overvurderede aabenbart ikke sjældent sit eget Talent og kjendte ikke dets rette Begrænsning. Hans storartede Planer, hvor tiltalende de end kunde være, vare mangan Gang udførlige, og de bleve saaledes en Hindring for hans Virksomhed. Jeg har alt oven for nævnt Planen for hans »danske Adels- og Ridderstands Historie;« jeg skal supplere Exemplet med følgende: Da Vedel Simonsen efter at være vendt hjem fra sin Tysklandsrejse i 1805-06 tog fat paa historisk Granskning, satte han sig bl. a. for, at han vilde give en Besvarelse af en af Selskabet for »de skjønne Videnskaber« udsat Prisopgave, næmlig en Lovtale over Griffenfeldt. Han begyndte med en utrolig Flid og samlede af trykte og utrykte Kilder alt, hvad han mente kunde være af Betydning til Oplysning om dette Emne. Endelig i 1809 havde han sin Lovtale færdig, og skjønt

den altsaa kun gjaldt Enkeltmand, var den dog voxet op til et helt Værk, og det af saa voluminøst et Omfang, at det udgjorde 90 Ark(!). Som rimeligt kunde være, fandt Selskabet, at denne Lovtale var bleven lovlig lang, og Vedel Simonsen erholdt ikke Præmien. At Arbejdet derimod var en fortrinlig Materialesamling til en Biografi af Griffenfeldt, var der kun én Mening om. Kongen købte det Aaret efter til Ordensarkivet, med Løfte om at besørge det udgivet en Gang i Tiden under Forfatterens Medvirking. Det gik i det hele med Vedel Simonsens Livsgjerning saaledes, som han selv et Sted har sagt, rigtig nok i en anden Forbindelse, at »Morgenen lovede mere end Aftenen holdt.«

En saa fuldbløds Idealist, som han, maatte være forberedt paa at lide adskillige Skibbrud paa sit Livs Rejse, og disse udebleve heller ikke. Han maatte sé mange Idealer blegne og mange Illusioner briste. De gunstige Auspicier, under hvilke han havde begyndt sin saa lovende Forfatterbane, hørte op, og mange Skuffelser bleve hans Lod. At hans omfattende Planer til de ordenshistoriske Afhandlinger bleve tilintetgjorte eller dog væsentligt reducerede, tog han sig meget nær. Det var hans Hensigt at levere en fortløbende Række Skildringer af alle Danmarks berømte Mænd, men han fandt

hverken fornøden Understøttelse eller Paa-skjønnelse. Dette var vist nok den væsentligste Aarsag til, at han trak sig tilbage i Ensomhed paa sin Fædrenegaard, som han ved Faderens Død i 1832 var kommen i Besiddelse af. En tiltagende Svagelighed, hvortil han alt fra Ungdommen af havde haft Anlæg, kom ogsaa til at gribe forstyrrende ind i hans Gjerning og blev navnlig i en senere Alder til en Hemsko for hans Studier, især da den forhindrede ham i at foretage nødvendige Rejser og Exkursioner. Han har aabenbart allerede som yngre Mand haft en Anelse om, at han ikke blev gammel — en Anelse, der i dette Tilfælde slog fejl — thi allerede 1813 skriver han i Forordet til »Nationalhistorien,« efter at have talt om »den ringe Skjærv,« han her nedlægger paa Fædrelandets Alter: »Og skete det endog med skjælvende Haand og i den Forvisning, at det var en Blomst, jeg havde fremelsket paa min egen tidlige Grav, saa skete det dog i det Haab og med den Fortrøstning, at den der — hvor ingen Vinterkulde hemmede dens Væxt, og ingen natlig Taage forgiftede dens Blade — skulde vorde mine Landsmænd kjær og blomstre frodigen frem — til mit Minde;« og derpaa slutter han med følgende, for ham ret betegnende, Vers:

»Dir eil' ich zu, — des Weltgedränges müde,
 das Herz von schweren Ahndungen durchhebt, —
 Altar der Hoffnung! — wo des Himmels Friede
 auf Seraphsflügeln weilt!«

Man har sagt om Vedel Simonsen, at han var forfængelig; lad være, at han som de fleste andre har haft en Rem af Huden, at han f. Ex. gjerne tog mod Titler og Ordener og nok holdt af at være vel sét ved Hove. Men hans Forfængelighed, for saa vidt han som Menneske har haft nogen saadan, har imidlertid ikke influeret paa hans Forfattervirksomhed. Der kan ingen Tvivl være om, at hvad han udrettede i Videnskabens Tjeneste, var for en væsentlig Del Frugten af en ædel og oprigtig Kjærlighed til Fædreland, Folk og Konge. I Fortalen til »Nationalhistorien,« siger han: »Min Kjærlighed til mit Fødeland og min Lyst — efter indskrænket Evne — at gavne, er maaske det eneste, der under alle Afvexlinger har vedligeholdt sig fast og uforandret. Det er des Aarsag endnu som før med inderlig varme Følelser, jeg nedlægger denne ringe Skjærv paa Fædrelandets hellige Alter.« Det klinger da ogsaa yderst beskedent det lille Vers, der pryder Titelbladet til dette hans Hovedværk:

»Modtager Landsmænd disse Blomster smaa,
 modtager dem som en velvillig Gave!
 Jeg plukked dem paa Eders Fædres Grave!
 hvor de i Oltids Skygge laa!«

Og saaledes over alt; hvor han træder frem som Forfatter, ifører han sig stedse Beskedenhedens prunkløse Klædebon.

III

Efter at have taget Bolig paa Elvedgaard, fortsatte han sine forskjelligartede Studier, men sin stolte Drøm om et stort og epokegjørende ordenshistorisk Arbejde, maatte han opgive. I det Sted forfattede han en Mængde Monografier over enkelte Borge og Personer, hvilke alle ere værdige Produkter af deres Mester. Han kalder disse sine Arbejder for Bidrag til en udførligere Behandling af de respektive Emner. Han var heller ikke den geniale Bygmester, hvem det lykkedes at opføre et Palads, paa hvilket den efterfølgende Slægt med Beundring kunde lade Øjet hvile; men han var den trofaste, udholdne Arbejder, der samler og til Dels ordner det Materiale, hvoraf senere Forskere skulle gjøre Brug. Ja, dette maa udtrykkelig fremhæves, at ikke blot som Historiker har Vedel Simonsen Fortjenester, men

ganske i Særdeleshed som Samler, og det i Ordets mest udstrakte Betydning. Vi have næppe her i Danmark haft en flittigere historisk Samler, og det lykkedes ham her at tilvejebringe en overordentlig stor Stofmængde, vedrørende Slottes, Borges og Enkeltmænds Historie; og navnlig til sin Fødeøs og Fødeegns Historie og Topografi har han leveret betydelige Bidrag af blivende Værd. Hans paalidelige Skildringer af Herregaardsliv i gamle Dage, hvilket han saaledes har bevaret for kommende Slægter, høre ubetinget til hans mest fortjenstfulde Arbejder. Han siger om sine Samlinger: »Hvad enten min Stilling var lykkelig eller ulykkelig, hvad enten man roste eller dadlede mig, hvad enten man fremhævede eller tilsidesatte mig, hvad enten man standsede mig eller forundte mig Plads, hvad enten jeg tav, eller jeg talte, har jeg dog stedse og uafadelig arbejdet, og derfor ere mine Samlinger ogsaa Aar for Aar voxede til en fast uoversélig Mængde; jeg kan selv ikke mere finde rede i denne forvirrede Masse.« *)

Af dette store Kaos udgav han navnlig i Fyrrerne flere annalistiske Monografier; **) han

*) Rugaards Historie, III, 1844, Fortalen, pag. IV.

**) »Bidrag til danske Slottes og Herreborges Bygnings- og Befæstningshistorie« o. s. v. 1840.

ménte selv derved at faa mere Overblik over, hvad han havde, især da han blev i Stand til at kunne forfatte sig et Register derover. Men var Forfatteren unægtelig en flittig, saa var han dog næppe nogen særlig kritisk Samler, der omhyggelig vejer, maaler og vrager, skjælner skarpt imellem væsentligt og uvæsentligt. Des Aarsag voxede Bunkerne ogsaa stadig, bugnende af mange Sager, der kun havde en underordnet eller endog tvivlsom Betydning. Hvad Sagnene angaa, ogsaa de lokale fra Omegnen af Elved, da ere de ikke altid at stole paa, og Stedfæstelsen er som oftest mangelfuld. Ikke sjældent fik han ogsaa, navnlig paa sine gamle Dage, Ting fortalte, der vare uden Værd og tit upaalidelige; thi Skjælmer benyttede sig undertiden af hans Godtroenhed i denne Retning og bildte ham et og andet ind. Adskillige af de Anekdoter, han hist og her gjengiver, skurre ogsaa slemt i høviske Øren.

-
- »Bidrag til Odense Byes ældre Historie«, 1-3. 1841-42.
 - »Bidrag til Eske Brocks Levnedbeskrivelse«, 1842.
 - »Samlinger til Hagenskov Slots Historie«, 1842.
 - »Bidrag til den fynske Kongeborg Rugaards Historie«, 1-3. 1843-44.
 - »Bidrag til Jørgen Brahes Levnedbeskrivelse«, 1845.
 - »Familie-Efterretninger om de danske Ruder«, 1-2, 1845.
 - »Samlinger til Elvedgaards Historie«, 1-4, 1845-46

Hans Monografier ere skematiske, og som Grundlag havde han benyttet »Specialhistorien, Egnens Naturbeskaffenhed, dens Oltidsminder,« og som nævnt, »dens Folkesagn,« samt naturligvis en Mængde Dokumenter og Annaler. Han havde til Hensigt at skrive sin Fødeegns Historie saa fuldstændig som muligt. Han gaar næmlig ud fra, at et af de bedste Midler, hvorved vor Historie lettest kunde blive national, vilde være »Anvendelsen af en større Flid paa de historiske Topografier, eller en mere detailleret Udvikling af vore enkelte Kjøbstæders og deres Borgeres, samt vore enkelte Landsbyegnes og deres forskjellige Forhold og Skjæbne gjennem alle vexlende Tidsaldere.« *) Men hans Idealitet løber aabenbart ogsaa her af med ham, naar han tror, at det vil være muligt at faa et saa kolossalt Arbejde udført Landet over, især efter hans egen Maalestok. Det har været et sandt Herkulesarbejde at faa Elvedegnens Historie bearbejdet i et saadant Omfang, som Vedel Simonsen har gjort. Men selv om det var muligt at faa blot en enkelt Egns Historie bearbejdet fuldstændig, som han ønsker, *ab omni parte*, kan der endda sættes et berettiget Spørgsmaalstegn ved den Theori, han derefter

*) Rugaards Historie, I, 1843, Fortalen, S. 1.

fræmsætter i følgende Ord: »Da er det min Overbevisning, at havde man kun én eneste Egn's Historie ret *ab omni parte* fuldstændig bearbejdet, saa vel med Hensyn til det lokale som det personale, saa vilde denne ene Egn's Historie udbrede langt mere Lys over det hele Riges end det svage Skjær, der fra Nationalhistoriens Bearbejdning i det hele taget kan falde tilbage paa sammes enkelte Dele.«*) Og Vedel Simonsen er virkelig Sangviniker, naar han mener, at disse Topografier skal skrives af selve Egnens Beboere, og ikke udgaa fra »den lærdes Studerestue«(!).

Naar man nu nøjere eftergaar de enkelte Samlinger, han har offentliggjort, vil man maaske igjen fristes til at anke over den vidtløftige Plan og Forfatterens Mangel paa Begrænsning. Der er næmlig medtaget de mest heterogene Sager, saa man ved Udskrift af diverse Kirkebøger kan faa at vide, hvornaar den og den Madam eller Jomfru har været i Fadderstads i de forskjellige Kirker; der findes talrige Spøgelses-Historier og Fortællinger om Gjengangere, ligesom der f. Ex. i »Elvedgaards Historie« findes en Mængde Anekdoter om gamle Præster og Degne o. s. v. Der kan

*) Elvedgaards Historie, 3 Hft., Fort., S. 3.

Ant. Andersen: Vedel Simonsen.

ogsaa paavises baade Fejl og Unøjagtigheder; men trods de Indvendinger, jeg her har fremsat, og som Forf. selv erkjendte, ville Vedel Simonsens Samlinger lige fuldt gjennem Tiderne bevare deres Betydning som righoldige Materialesamlinger, der ville kunne yde historiske Forskere mangfoldige nyttige Bidrag. Han betragter heller ingenlunde selv sine Samlinger som »Mønstre«, hvilket han udtrykkelig fremhæver. *) »De have ikke tilegnet sig andet Navn,« siger han, »end Bidrag og Samlinger, og et saa beskedent Navn tør vel i alle Tilfælde fortjene dem den overbærende Dom, de hidtil hos de fleste samtidige have fundet og vel ogsaa med et Slags Grund af Fremtiden tør forvente.« **) Kan der altsaa rejses en og anden endog berettiget Indvending mod disse Samlinger, maa det paa den anden Side erindres, hvor vanskeligt det er, naar man har et saa omfattende og spredt Stof til Bearbejdelse at undgaa Fejl, og hvor meget Skarpsind, der udfordres for over alt at kunne skjelne mellem betydelige og mindre betydelige Enkeltheder. Vedel Simonsen beklager ogsaa, at han af og til har maattet nøjes

*) Rugaards Historie, I, 1843, Fortalen.

**) Elvedgaards Histor. I, 1845, Fort.

med at benytte Kilder, der ikke vare hverken udtømmende eller fuldt paalidelige, og hans svagelige Helbred forhindrede ham i personligt at gjøre Brug af vigtigere Dokumenter og Diplomer i fremmede Arkiver; en stor Del af de Oplysninger, han meddeler, ere afskrevne af andre, især af Kall-Rasmussen. Men hans Samlinger ville, som sagt, vedblive at have Betydning som vigtige Kildeskrifter, der i mange Retninger yde værdifulde Bidrag til adskillige Punkter i vort Fædrelands Historie, og endelig have de en ikke ringe kulturhistorisk Interesse, ja selv mange af de Smaatræk, Forfatteren meddeler om forskellige, mere eller mindre bekjendte Personer, ere ikke uden Betydning til Tidsalderens Karakteristik. Hvad han saaledes beretter i »Elvedgaards Historie«, 3dje Hæfte, fra Side 61-170 og i 4de Hft. fra S. 9-25, og som giver os et detaljeret og paalideligt Billede af Herregaardsliv fra Midten til henimod Slutningen af forrige Aarhundrede, er et Stykke Kulturhistorie, der altid vil være af Interesse og Værd, saa meget mere, som Forfatteren har kunnet gjengive dette med fuld Troskab.

I Tidsrummet fra 1840-46 var Vedel Simonsen særdeles produktiv, og den ene Samling udkom efter den anden (se oven for S. 62 og

63). Han maatte have brugt mange Aar af sit Liv for at tilvejebringe et saa righoldigt og mangeartet Stof. Og her maa man erkjende Forfatterens Uegennyttighed; han skrev ikke for den pekuniære Fordels Skyld, han fik intet Honorar for sine Arbejder, som han lod trykke paa egen Bekostning, hvorefter han uddelte dem til Venner og Velyndere, til Bibliotheker o. s. v. Kun hans tidligere Værker vare at faa i Bogladerne.

Den Flid, der har samlet de enkelte Bind af hans Monografier, fortjener al Anerkjendelse, og vi kunne, naar vi se paa Vedel Simonsens hele voluminøse Virksomhed som Literat, ikke andet end nære Højagtelse for et saadant Liv, viet til den mest utrættelige Granskning, ført uegennyttigt og prunkløst.

1840 udkom hans »Bidrag til danske Slottes og Herreborges Bygnings- og Befæstnings-Historie i den katholske Tidsalder, og Bogen blev tilegnet Kong Kristian den ottende. Skjønt det kun er et lille Skrift paa 128 Sider, er det dog et virkelig værdifuldt og meget omhyggeligt Arbejde. Hvad han i den tidligere nævnte Afhandling om Kæmpevisernes Skildring af Middelalderens nordiske Riddervæsen havde søgt at paavise, nemlig, i hvor større eller mindre Grad denne

Skildring havde Medhold i Historien eller ikke, fortsætter han nu her, efter yderligere at have samlet omfattende Bidrag til dette Emnes Belysning. Men ogsaa paa dette Omraade maa han bekjende, at hans Undersøgelser kun ere ufuldkomne og ufuldendte, og hans Helbredstilstand umuliggjorde de til sammes Fuldstændiggjørelse nødvendige Rejser. Det lille Skrift adskiller sig i flere Henséender fra Forfatterens tidligere Arbejder. Emnet er her behandlet fra et mere objektivt Standpunkt, Tonen er mere videnskabelig, Sproget mere tørt og med de talrige Henvisninger til Kilderne lidt trættende; men der er et saadant Præg af Ædruelighed og i det hele en saadan Beherskethed, at man næsten ikke skulde tro, det var skrevet af Forfatteren til »Borgruinerne« og »Nationalhistorien.« Og medens han i »Adelshistorien« taler saa begejstret om Fortidens Riddere og Nobiliteter, priser »disse ædle,« der kæmpede for »Dyden og Æren« og siger til sine Landsmænd: »Lader Eders Hjærter banke højt ved saa stolt en Erindring!« saa er ethvert Spor af Romantik som duftet bort fra dette Arbejde. Han taler aldeles koldblodigt om »Fruerbur,« om »Rosenlund« og »Abildgaard;« og de gamle Adelsmænd ere saa langt fra at-blive idealiserede, at de tvert imod svinde ind til ganske

almindelige dødelige, med en kjøn Portion menneskelige Fejl og Skrøbeligheder. Han fortæller saaledes S. 50-51 om Herremænd, der lode deres Bønder trække som Heste, medens andre brugte at skjære Næse eller Øren af dem eller Brysterne af Kvinderne; der vare andre, som hængte dem op i Røg, og stundum solgte man en Bonde for en Hund o. s. v. Hvor det gjælder om at pointere, er Vedel Simonsen ogsaa heldigere i dette Skrift, end han plejer, og det ligner egentlig ikke hans Stil, naar han f. Ex. i Anledning af Kæmpevisernes Udtryk »Højeloft« nøje overvejer, hvad dette Ord *in sensu strictiori* eller *in sensu strictissimo* bemærker. Jeg har dvælet ved disse Ting, fordi Afhandlingen, som sagt, i meget adskiller sig fra Flertallet af hans tidligere. Den høje Pathos og den sprudlende Ordstrøm, der fandtes i Ungdomsarbejderne, mærker man intet til; Forfatteren er her naet frem til en mere stringent Form, og Ordene lægge sig tættere om Gjenstanden, medens Stilen selv rigtig nok savner adskillige af de tidligere Prydelser. — Ligesom i Afhandlingen af 1829 holder V. S. endnu paa, at de saakaldte Jættestuer have tjent vore nordiske Forfædre til Bolig, da de paa Grund af det barske Klima boede i underjordiske Huler. En og

anden Mening kan jo ved nyere Forskninger være bleven omstødt og ændret, men alt i alt har det lille Skrift sin Betydning den Dag i Dag.

1841-42 udkom hans »Bidrag til Odense Byes ældre Historie,« der i det hele er et temmeligt tørt og skeletagtigt Arbejde, men som paa Grund af de mange deri samlede ny og sjældne Oplysninger, ogsaa vil have blivende Betydning som Kildeskrift.

Af ikke ringe historisk Værd ere hans tvende Biografier af Lensmanden paa Dronningborg, Rigsraad Eske Brock og Lensmanden paa Hagenskov, Rigsraad og Ridder Jørgen Brahe. Eske Brock er en fortræffelig Type paa sin Tids Adelsmænd, »en gediegen Adelsmand fra Slutningen af det 16de og Begyndelsen af det 17de Aarhundrede,« en værdig Repræsentant for sin Tidsalder, og som saadan har Vedel Simonsen skildret ham. Men hvad der giver hans Bog dens største Værd, er navnlig den med samme følgende »egenhændige Dagbog« af Eske Brock, omfattende Tiden fra 1608-12. Man har jo en samtidig Dagbog af Kong Kristian den fjerde, og det har unægtelig, som V. S. siger, sin Interesse at se, »hvad en dansk Konge og en dansk Rigsraad for 233 Aar siden ansaa for de vigtigste og optegnelses-

værdigste Begivenheder i deres daglige Liv.« Ogsaa af Jørgen Brahe findes der meddelt Optegnelser efter hans egenhændige Dagbøger, dog kun Brudstykker, der gaa fra 1625-56; men det træffer sig saa heldigt, at den sidstes Dagbøger begynde netop samme Aar, som Eske Brock døde, og de danne saaledes et heldigt Supplement til dennes. I øvrigt slutter Vedel Simonsens Bog om J. Brahe sig godt til hans »Samlinger til Hagenskov Slots Historie,« i hvilken Afhandling, der næmlig er givet en tidligere Biografi af Lensmanden (1842).

De større Samlinger, der fremkom til den gamle Kongeborgs Rugaards Historie, 1-3 (fem Hæfter), 1843-44, indeholde mangfoldige interessante og værdifulde Bidrag til Egnens Historie lige fra Oldtiden af. Der er heri meddelt mangt et karakteristisk Sagn, samlet fra Folkemunde, mange kulturhistoriske Notitser vedrørende Dyr og Planter, Derivationer af gamle Plantenavne o. s. v.; og ikke blot har Vedel Simonsen beskrevet Rugaard, men dens Lens og dens Lensmænds Historie, hvorfor man her kan finde udførligere Oplysninger om en Mængde gamle, mere eller mindre bekendte Adelsmænd, ligesom der naturligvis er givet talrige Bidrag til Omegnens Herregaards-

Historie f. Ex. vedkommende Langesø, Margaard, Dallund, Elved, Harritslevgaard o. fl. Selv angaaende mindre Gaarde, der i det mindste i Nutiden kun have liden historisk Betydning, men som i en ældre Periode spillede en større Rolle, er der givet omfattende Oplysninger, saaledes vedrørende Havgaard i Vigerslev Sogn, røde Skovgaarde o. s. v. Af særlig Betydning ere de talrige Beretninger, samlede fra Folkemunde, hvilke han i dette Arbejde har optegnet om Svenskernes Voldshandlinger og Fremfart i 1657—60. Angaaende dette Emne havde han alt tidligere samlet en Mængde historiske Data og suppleret disse med Traditionerne; det var hans oprindelige Hensigt at meddele en udførlig Afhandling herom i sin »Udsigt over Nationalhistorien«, hvad alt tidligere er antydet, men som dog ikke virkelig gjordes.

Hans »Bidrag til Elvedgaards Historie«, fem Hæfter 1845—46, fremkom egentlig som et Slags Festskrift i Anledning af Sekularfesten, som holdtes paa Elvedgaard den 1ste Juli 1845. Vedel Simonsens Familie havde nemlig da ejet Gaarden i et Hundredaar, hvad der vist nok »med Hensyn til de borgerlige Familier er et yderst sjældent Tilfælde.« Den descendente Arvefølge her, fra Farfader til

Fader og fra Fader til Søn, omfatter ikkun tre Generationer, hvad der vel ogsaa turde betragtes som en Sjældenhed. Vedel Simonsen følte sig aabenbart lidt stolt af denne lange Besiddelsestid, og der er Selvfølelse i det for øvrigt saa kjønne lille Vers, han satte paa Titelbladet af 2det Hæfte:

»Det er en ganske egen Sag
at eje Fædres Bolig;
thi Slægtens Aander Nat og Dag
omsvæve den saa trolig!
Den Mand, der fremmed Arne faar,
er halvt om halvt kun Lejer,
det sande Hjem først den Mand naar,
der Fædres Arne ejer!«

Jeg har allerede nævnt disse Samlingers store kulturhistoriske Betydning, især vigtig for de troværdige Billeder, der heri ere givne af Herregaardsliv i forrige Aarhundrede; hyppig findes indflettet adskillige Anekdoter, der vel ikke have synderligt Værd, men som dog ere karakteristiske for Tidsalderen, de tilhøre, og tit ere gjengivne med meget Lune. Saa vel »Rugaards Histor.« som sidst nævnte Skrift vare af Forf. bestemte til Læsning blandt Beboerne i Egnen omkring Elved. Han har des Aarsag ved Behandlingen til Dels maattet tage Hensyn hertil, og Bøgerne ere derfor

paa flere Steder af underholdende Natur, om end Hovedopgaven: at levere historiske Kildeskrifter af Betydning for Videnskaben, ikke derfor er tabt af Syne. Han havde forfattet endnu et 5te Hæfte af »Elvedgaards Historie«, hvilket han dog ikke naaede at faa udgivet for inden sin Død. Det indeholder i øvrigt talrige Bidrag til hans egen Levnedshistorie, ja er Hovedkilden til vor Kundskab om ham. Det gjemmes paa antikvarisk-topografisk Arkiv i Kjøbenhavn, (se oven for), og der er i Begyndelsen af denne Biografi meddelt adskillige Citater deraf, ligesom Adjunkt I. E. Boesen i Sorø tidligere har offentliggjort et Brudstykke af Manuskriptet i »Vor Ungdom«, 1881, S. 53—57, dog kun omhandlende hans Udenlandsrejse 1805—06. En anden Del, der handler om Følgerne af Udskiftningen, vil i en nær Fremtid blive trykt i »Fyens Stifts literære Selskabs Skrifter«, hvortil det meddeles af nævnte Boesen.

For Resten ilede Vedel Simonsen selv med at faa saa meget som muligt trykt af sine Samlinger, hvad ogsaa vil fremgaa af den oven for hidsatte Fortegnelse over hans Virksomhed i Fyrerne. Han udtaler sig herom med følgende Ord: »Jeg troede altsaa, at det var bedre, at jeg selv søgte at udrede noget deraf [af Sam-

lingerne], end at overlade det hele til Efterlægten, som allerede Mængden alene (for ikke at tale om min daarlige Haandskrift) aldeles vilde afskrække.« *) I 1814 havde V. S. fuldført 3die Hæfte af sine »Borgruiner«, i hvilket han med stor Omhyggelighed beskrev Koldinghus og gav en Udsigt over dette Slots Historie i ældre og nyere Tid; han ledsagede denne Afhandling med en ikke mindre interessant om »Borgenes Oprindelse og Undergang her i Norden«. Fra 1841 haves et Særtryk af en til »Annaler for nordisk Oldkyndighed« forfattet Skildring af Hjortholm og Gurre, i hvilken sidste tillige er meddelt de gamle Sagn, der knytte sig til Valdemar Atterdag og Tovelille, samt en tydelig Plan over Ruinen; Afhdl. er oprindelig skreven 1838—39. I »Nordisk Tidsskrift for Oldkyndighed« havde han tidligere skrevet »Efterretning om Borgruinen Himmelstruphus«. Denne, der var beliggende i Vigerslev Sogn paa Fyen, er nu saa godt som forsvunden, saa vel som Sagnene, der knyttede sig til den. Vedel Simonsen vilde gjerne tyde Navnet »Himmelstrup« som Æmelthorp, efter den første Ejer af Slottet.

*) Rugaards Historie, III, 1844, Fortalen pag. IV.

IV

Den Kjærlighed, Vedel Simonsen nærrede for Oldsager, maatte nødvendigvis lede ham ind paa Studiet af Arkæologien, og ydre Omstændigheder kom til, især Nyerups Skrifter, det antikvariske Museums Oprettelse m. m. Han kunde senere nyde godt af Nyerups personlige Vejledning, ligesom han flittig nyttede de vigtigste herhen hørende Værker paa de offentlige Bibliotheker; men ogsaa ved Rejser i Landets forskjellige Egne forøgede han sine Kundskaber i Oltidsvidenskaben, og ikke faa ere Frugterne af disse hans Studier. Paa de i det foregaaende nævnte antikvariske Rejser samlede han mangfoldige Oldsager, som han indkjøbte for egen Regning, hvorhos han indsamlede omtrent 500 Antikviteter, en Mængde Mynter o. s. v. Paa sin Rejse i Jylland 1814 opdagede han 3 ny Runestene, 155 Oldsager, 84 Dokumenter og beskrev 2 private Samlinger af Oldsager i Aarhus, tilhørende Biskop Birch og Major Guldberg. Beretning herom findes i »Antikvariske Annaler«, 2det Bind, S. 309—27. I samme Bd. afgav han en udførlig Fortegnelse over de af ham for det antikvariske Museum i Aarene 1807—14 indsamlede Oldsager, fra S. 328—56 og en Rapport til Kommissionen for

Oldsagers Opbevaring, af hvilken han jo var Medl. Han var ogsaa den første, der beskrev den bekjendte »Glavendrup-Sten«,*) en Runesten, der findes paa Glavendrup Mark i Skamby Sogn, nordvest for Odense. I »Antikv. Ann.« havde han i 2det Bd. publiceret en Afhandling om »Palnatokes Gravhøj i Fyen«, hvilken senere oversattes paa tysk af G. C. Mohnike, i »Baltische Studien«, 3ter Jahrg. I »Annaler f. nord. Oldkynd.« lod han ogsaa sine Undersøgelser fremkomme om »Klostersagn i Almindelighed og i Særdeleshed om Jomfruklostret ved Skaarup By«, samt »Undersøgelser om det gamle Kloster, der skal have ligget ved Elvedgaard«, hvilken sidste Afhdl. findes i »Nord. Tidsskr. f. Oldk.«, III Bd.

Det var særlig i Aarene 1817—19, at Vedel Simonsen med Iver studerede Arkæologi og Symbolik, hvad alt er omtalt. Den ydre Anledning hertil var den, at Ordenskansleren, Grev G. Moltke, i 1817 havde skænket det oldnordiske Museum fire opgravne Guld-Amuletter, der vare fundne paa Sjælland. Greven knyttede den udtrykkelige Betingelse til Gaven, at Amuletternes Brug og de paa samme anbragte

*) Ny Minerva, 1808, S. 272—79.

Runer og Emblemer skulde forklares. Vedel Simonsen paatog sig dette vanskelige Hverv, og for at faa den fornødne Indsigt var det, at han, som vi tidligere have hørt, kastede sig over Studiet af Symboliken og de talismanniske Kunster, samt hvad dermed stod i Forbindelse. I Slutningen af Aaret 1820 var han færdig med sine Undersøgelser og indsendte sin Forklaring over de fire Runeamuleter. — I Januar 1821 udgav han endvidere en Forklaring over en engelsk Ring med Runer og over det slesvigske Guldhorn, og Tid efter anden s. A. over fem antikke Gemmer, over en hidtil ufortolket Runesten, samt en Afhandling om den serapiske Tempeldrøm. I flere Aar arbejdede han paa et stort videnskabeligt Værk om »den nordiske Mythologi og Symbolik i Almindelighed,« samt Reglerne for sammes Deshiffrering, men han fik det ikke fuldført, navnlig fordi han blev afbrudt deri af ordenshistoriske Arbejder, som han, efter at have erholdt Stipendium 1821, af al Kraft helligede sig.

Jeg maa endnu nævne, at ogsaa paa det medicinske Felt havde Vedel Simonsen leveret Arbejder af Værdi. Foruden sin latinske Doktor-Disputats 1804, skrev han 1807 en Afhandling »om Manglerne ved den sædvanlige Maade at tildele den syge Medikamenter«,

hvilken han oplæste i det medicinske Selskab, hvor han senere 1809 mødte med en lang Under-søgelse over de forskjellige Pestepidemiers Historie i Danmark indtil Udgangen af det 16de Aarh., hvilken endnu s. A. efterfulgtes af »Analogien mellem Koldfebere og Konvulsioner«, samt et Forslag til krampestillende Midlers Anvendelse i først nævnte Sygdom som Surrogat for den nu i Prisen stedse stigende Kinabark.

V

Der er endnu en Side af Vedel Simonsens literære Virksomhed, som jeg ikke kan undlade at omtale lidt nærmere, skjønt den strængt taget ikke vedrører hans Gjerning som Historiker, og det er hans digteriske. Den bidrager næmlich i høj Grad til at belyse hans hele Forfatterpersonlighed. Vedel Simonsen er virkelig en forglemt og upaaagtet Digter, men Digter dog. Vel hørte han ikke til de store og banebrydende Digttere, ikke til dem, der have sat dybe og kjendelige Spor i Literaturen. Han kastede ingen Brande ud i Slægten og satte ikke Spørgsmaal under Debat; hans Poesi er fredelig som den stille, rislende Skovbæk, der beskedent titter frem bag Løvet, men derfor ikke uden Ynde. — At han kun er lidet eller

slet ikke kjendt som Digter, ligger hverken i hans Produktions ringe Kvantitet eller Kvalitet; han har skrevet mange Poesier, deriblandt ogsaa mange gode. Men dels lod han i Regelen ikke disse komme frem for et større Publikum gjennem Forlæggere, og dels var der jo samtidig saa mange og saa store Berømtheder her hjemme, at hans Navn let vilde forsvinde i Trængselen. I det Sangerkor, der flokkede sig om Nordens Digterkonge, Oehlenschläger, var Vedel Simonsens Røst baade for svag og for lidet udpræget, til at den kunde hævde sig en selvstændig og blivende Plads. Medens man næmlig nu og da finder virkelige digteriske Syner i hans Kvad, saa savner man dog alligevel den Primitivitet, der skal sikre Skjalden en blivende Plads paa Digterparnasset. For en væsentlig Del er hans Poesi Efterklangens, og Vedel Simonsens Individualitet var for lidet kraftig, til at den skulde kunne give sig Udslag i særlig ny og originale Billeder. Hans fleste metriske Arbejder ere skrevne i Trediverne, og den Kunstretning, der endnu i hin Periode var særlig fremherskende, var jo Romantiken, hvis mange geniale Dyrkere havde udviklet den lyriske Kunstform til en sjælden Fuldkommenhed. Det var derfor naturligt, at Vedel Simonsen med sin poetiske Trang ogsaa fristedes

Ant. Andorsen: Vedel Simonsen.

til at forsøge sig i Rhytmer og Rim, hvilke dog i deres Helhed ingenlunde kunne kaldes formfuldendte. Det skorter stundum Forfatteren paa Sans og Øre for Vellyden,*) paa andre Steder er han fattig paa karakteriserende Ord og jævnlig bruger han uheldige Rim. Der er ogsaa af og til en Tilbøjelighed til at vælge en for Tanken mindre passende Iklædning; saaledes kommer det let til at lyde næsten paradisk, naar han til Gjengivelsen af de simpleste og mest dagligdags Begivenheder af sit Liv, vælger det højt klingende Hexameter eller Pentametret. Dermed skal dog ikke være sagt, at der ikke findes Enkeltheder, der tagne for sig, ere gode og tiltalende; og det er da navnlig til disse, jeg i det efterfølgende vil holde mig.

I vor realistiske Tid, da de nyere Forfattere have maattet danne sig et kraftigere, naturfriskere Sprog, er der mange Udtryk i Vedel Simonsens Digte, mange Vendinger, som vi ville kalde traditionelle og falmede; men man maa huske, at den Gang disse Poesier fremkom, var det endnu ikke halsløs Gjerning at rime »Hjærte« og »Smerte«, at synge om den blaa Forglemmigej eller at spække sine

*) se f. Ex. Tilegnelsesdigtet til Frederik VI, i »Klios Harpe«, 1.

Vers med Udraab som o! og ak! Men Vedel Simonsen har dog vist nok selv følt, at der manglede ham noget væsentligt i at blive en anerkjendt Digter; thi flere af hans Digt-samlinger ere trykte som Manuskript for »Venner og Velyndere«, enkelte endog med den Paategning »og blot for dem.« Forf. var Romantiker, men ikke fordi det var Mode; han dreves hertil i Kraft af sit eget Naturel. Derfor inspireres han væsentligst af Begivenhederne fra en svunden Tid, af de hensmuldrende Ruiner, af Blomsterne og Skoven. — Trods de paapegede Mangler ved hans Digte, og trods den Dilettantisme, man af og til støder paa, bliver der endda saa meget selvstændigt og selvtænkt tilbage, saa meget Vedel-Simonsensk, at man maa indrømme ham en Plads, om end den mest beskedne i Digternes Række.

Stundum skrev han ogsaa Poesier i fremmede Sprog, jævnlig paa tysk, saaledes nogle Smaavers og et kjønt Digt om Gamborg Slotsruiner i »Borgruinerne«, 1813, 2det Hft.; men endog paa græsk har han skrevet. Der findes saaledes i et Nr. af »Kjøbenhavns Skilderi«, 1822, et i det græske Sprog forfattet Mindedigt over hans tidligere Lærer, Abraham Kall. Foruden forskjellige andre Mindedigte, hvoriblandt

kan mærkes et over Ritmester Ramus*), et over Provst J. F. Boesen**) og et over Sognepræst til Haarslev R. Balslev***), udgav han forskjellige mindre Samlinger i Tredive-neret). Selv paa sine gamle Dage skrev han Vers; endnu i 1846 er der et Digt af ham i »Levins Album«, og blandt hans efterladte Papirer findes flere større Digte, af hvilke et beskriver hans ensomme Liv, et andet handler om Klosteret, som han mente havde ligget ved Elved, og til Minde om hvilket han lod opføre en lille Efterligning i Haven. I de aller sidste Aar, han levede, digtede han mest over bibelske Emner, saaledes har han efterladt »Lidelseshistorien« og »Aarets Evangelier« udsatte i Vers.

Af danske Digtere yndede han meget Grundtvig, hvem han ogsaa i sine yngre Aar

*) »Kjøbenhavns Postefterretninger«, 1800, Nr. 65.

**) senere optaget i »Ny kristelig Samler«, I, S. 228.

***) »Fyens Avis«, 1840, Nr. 207.

†) »Livets Spejl i Naturen«, Odense, 1831.

»Ung Harald«, Odense, 1831.

»Klios Harpe«, 1 og 2, Odense, 1832.

»Natten« (helliget hans Venner), Odense, 1832.

»Verdens-Sjælen«, et filosofisk Digt, Odense, 1837.

»Livets Cirkel«, Odense, (uden Aarstal). Indeholder en hel Del Smaadigte, der vare anbragte som Inskriptioner paa forskjellige Steder i Elvedgaards Have.

stod i Forbindelse med, Ingemann og H. C. Andersen; men frem for alle Oehlen-schläger, hvem han ogsaa var meget glad over at kunne omgaaes i Halle. Han fortæller, at Oehlen-schläger her skrev et Vers i en af hans Stambogs-Vignetter, der forestillede Habsburgs Slotsruin, hvilket Vers, siger han, »paa en vis Maade antydede min Fremtids Bestemmelse og især højst levende foresvævede mig, da jeg skrev mine »Borgruiner« og Indledningen til samme».*) De faa Strofer løde:

»Gammel, nedbrudt stander en Borg, men gennem dens
 Kløfter,
 virker den unge Natur, Blomsten springer af Grus;
 Blomsten springer af Grus og snart sig hvælver en Løvsal
 svulmende frisk, hvor forlængst Oldtidens Murhal brast.»

Skjönt Vedel Simonsen baade har Evner og Grundstemning tilfælles med nævnte Forfattere, med Undtagelse maaske af H. C. Andersen, er han dog ikke i nogen væsentlig Grad paa-virket af disse. Større Indflydelse spores fra tysk Side, navnlig af Goethe og Schiller, hvilke han ogsaa har forsøgt at efterligne. Han yndede ogsaa meget Atterbom, hvem han undertiden citerer og oversætter; især

*) Elvedgaards Histor., 5 Hft., Manuskri.

sværmede han meget for dennes Digt om »Stegeborgs Ruiner«. — Der er en ikke ringe Forskjel paa Digtene fra Vedel Simonsens yngre og fra hans ældre Dage. Endnu i 1813 viser et af hans Vers, at han i Grunden ikke er ude over den Tid, der fandt sin Personifikation i Rahbech, og hvis højeste Ideal var »Borgerdyden«. Han skriver paa Titelbladet af »Fyens Vilkaar under Grevens Fejde« følgende for øvrigt saa smukke Vers:

»Borgersamdragt, Alménaand!
 Blomstre du blandt Rigets Stænder!
 Du er Beltet om Tors Lænder,
 du er Mjølner i hans Haand!
 Døves du i Krigens Larm,
 sløves du i Livets Kvide,
 da er Beltet bristet om Tors Lænder,
 da er Hamren vristet af hans Hænder,
 da er Rigets ypperste Ægide
 sjunken fra vor Barm!«

Fra samme Aar, 1813, hidrører et af hans smukkeste Digte, hvilket findes i »Borgruinerne«, 2det Hæfte; det hedder »Borgranken«, med hvilket Navn han næmlich betegner sin Yndlingsplante Vedbenden (*Hedera Helix*), hvis latinske Navn, han derfor ogsaa ændrer til *H. muralis*; det er et for Vedel Simonsen i høj Grad karakteristisk Digt, et umiddelbart Udtryk, fremsprunget af hans

romantiske Tanke- og Følelsesliv, og til-
lige betegnende for hans Gjerning som Hi-
storiker. Skjønt utvivlsomt Schreibers: »Was
treibt dich Epheu! trümmer zu umweben?«
o. s. v. har været hans Forbillede, er Digtet
dog fuldt originalt. Jeg har alt anden Steds*)
gjengivet det *in extenso*, her blot Slutningen:

Hvi slynger du Kranse af Eviggrønt
om Borgens skaldede Tinde?
Hvi blomstrer du stedse paa Gravens Vej
som Fortidens varslende Glemmigej
og Borgruinens Kjærminde?
Du skal indsuge Aanden af Fortids Støv
og tolke det gennem dit grønne Løv.*

O, Epheu! — Billede paa mit Liv!
mit Hjærte kjær frem for andre!
Din brændende Attraa var ogsaa min,
min Skjæbne i Verden vil ligne din,
snart samles vi med hverandre;
snart brydes den Vandringsstav, Skjæbnen mig gav,
skjul da veldædig min ukjendte Grav!*

De to Digtsamlinger, han 1832 lod trykke
under Titelen: »Klios Harpe« og tilegnede
Kong Frederik den sjette, Smaahæfter paa
tilsammen et Hundred Sider, indeholde, som
man kan slutte sig til, Digte over historiske

*) Vedbenden, kulturhistor.-botanisk Skitse, »Husv.« 1885,
S. 264.

Emner. De indeholde dog ikke Poesier af egentlig Værd og ere heller ikke fuldt originale; flere ere Bearbejdelser efter Schiller, nogle efter Goethe og Atterbom. Ligesom Grundtvig har V. S. ogsaa digtet om Bisp Vilhelm og Kong Svend, men han naar ikke den større Mester hverken i Kraft eller Inderlighed. — Den episke Digtform laa i det hele taget ikke for Vedel Simonsen; han havde ikke poetisk Begavelse nok til at afvinde det historiske Stof fornøden Interesse i bunden Stil. Det hele gjør et mat Indtryk, og hvor Forfatteren bliver sublim, lyder det unaturligt. Jeg skal derfor ikke hidsætte nogen Prøve paa hans Eper.

Langt bedre lykkes ham den lyriske Digtart, i hvilken han har præsteret adskillige af sine bedste Ting. En ganske egen Forkjærlighed nærrede han for sit gamle Fædrehjem, til hvis Pris han oftere stemmer sin Lyre. Over Udgangsdøren fra Stuehuset til Haven paa Elvedgaard lod han endog anbringe en Indskrift, bestaaende af ikke mindre end syv lange Vers, hvert paa otte Linjer. Digtet begyndte meget begejstret:

*Hil min stille Fædrebo,
du min Lyst og Ære!*

Han bliver varm om Hjærtet, hver Gang

han kommer til at synge om dette, og der er
Følelse i et Vers som efterfølgende:

»Du mit stille Fredens Hjem!
Barndoms søde Vugge!
Du har, mens jeg vandred frem
under Længselssukke,
sèt mig langs med Livets Strøm
Glemmigej at plukke.
Snart jeg nu i Ly af dem
skal mit Øje lukke;
gid din Taare blid og øm,
da min Grav bedugge!«

Endnu i sin Alderdom finder han en sjæl-
den Glæde og Trøst i at tænke tilbage paa
Barndomstiden, der svandt paa dette kjære
Sted.

»Min Barndoms Vugge gynged
i den liflig-grønne Lund,
og Blomst og Løvværk slynged
sig saa huldt om Vuggens Bund.
Skovduens Klager ømme
fra Lundens Hvalving klang,
og varselsfulde Drømme
i Løvet's Skygger hang;
de dryssed ned med Duggen
fra hvert et dunkelt Blad,
og Vølven, som ved Vuggen
med Skjæbnens Guldtén sad,
imens min Fremtids Gaade
af den hun klog udfandt,
af deres løse Traade
mit Æventyr udspandt.

End tit jeg kan fornemme
 den søde Efterklang
 af hvad den vises Stemme
 da ved min Vugge sang;
 og hvad hun sang, jeg gjemmer
 i eget stille Bryst,
 thi disse Fortids Stemmer
 er end min Nutids Trøst!*)

Han har i »Klios Harpe«, II, sunget om Kong Valdemars syndige Kjærlighed til Gurre; selv elsker han vel ikke sit Elved saa højt, at han for det byder »sin Del i Himlen, Haabets bedste Skat«; men han ejer dog Ord saa stærke som:

*for dig min Sjæl har stedse kjærlig lued,
 for dig mit Blik med varig Længsel skued,
 selv i et Eden vil jeg savne dig.*

De betydeligste og smukkeste af hans Digte ere de, i hvilke det lykkes ham at give en virkelig høj og digterisk Tanke, en eller anden dybsindig Mening, Udtryk i en smuk og koncentreret Form. Som Prøve paa saadanne kan anføres de forskjellige Smaavers, der pryde Titelbladene til de fleste af hans historiske Arbejder, og navnlig de, der findes foran i de

*) Elvedgaards Historie, 5 Hft., Manuskript. Digtet er skrevet den 2den Februar 1846.

fem Hæfter af »Rugaards Historie«. I »Livets Cirkel« forekomme ogsaa mange saadanne, der oprindelig ere Inskriptioner i Haven paa Elved, og i denne Samling findes ogsaa de, der senere sattes paa Titelbladene af »Rugaards Hist.« Som tiltalende Prøver paa disse hans Smaavers skal hidsættes følgende, af hvilke det første er taget af »Jørgen Brahes Levnedsbekrivelse«, Titelbladet:

- Dybt i Graven har Erfaring hjemme,
den er Skatten, Fortids Urner gjemme.
Kun vanartet Barn kan stundum glemme
Fædres Varselsrøst og Gravens Stemme!«

Særligt betegnende for ham er følgende:

Vi leve ej blot med nuværende .Et,
men i Tider, der længst ere omme.
Under Livstræets Rødder vort Øje har set
de forborgneste Spirer til det, som er sket,
og i Livstræets Top saa vi Knopper af det,
der i Tidernes Fylde skal komme.«

Paa to Ovaler, over et til »Fremtiden indviet Tempel«, fandtes en lang Indskrift, hvis Slutningslinjer senere anbragtes paa Titelbladet af »Rugaards Historie«, 2det Hæfte; de lyde:

»Slaa Hjærte højt i Tro paa det som kommer!
 Svæv det i Møde, Sjæl, med Kraft og Lyst,
 du har jo Visheds søde, hulde Trøst,
 du kan kun lande paa en gylden Kyst;
 thi fuldbragt er din Vinter, Vaar og Sommer,
 og modnes skal din Udsæds gyldne Høst.»

Den Tanke, der er udtrykt i de to Slutningslinjer, kommer han idelig tilbage til i sine efterladte Levnedsoptegnelser, saa vel som i flere af sine Fortaler; de ere paa en Maade hans Valgsprog. — Den, der har syslet meget med Vedel Simonsens literære Arbejder, vil ogsaa øjeblikkelig gjenkjende ham i efterfølgende Strofer:

»O gyldne Fremtid! hvad som var og er,
 hvad Øjet saa, og hvad endnu det sér,
 er dog kun Rod og Stængel, som frembær'
 dit Blomster, du Fuldendelsens Guldkrone!
 for Livets Konge og hans Himmeltrone!
 Ak Livets Blomster! fold dig frodig ud,
 lad stolt din Farveglans paa Jorden gløde,
 bliv os en huld, livsalig Morgenrøde,
 et Gjenskins Glimt af Gud!«

Efter at Vedel Simonsen havde taget varigt Ophold paa Elved, lod han efter Haanden den til Gaarden hørende store Have, paa 25 Tdr. Land, indrette efter sin særegne Smag, barok eller original, hvad man nu vil kalde den. Han fortæller, at han havde været »sin

egen Gartner«, og at han havde ladet Haven indrette saaledes, »at man selv om Vinteren kunde finde Glæde ved at opholde sig i samme«. Men det var virkelig en højst ejendommelig Have, prydet med talrige Støtter og Lysthuse, af hvilke et hed »Eremitagen«, et andet »Eremithytten Rolighed« o. s. v.; endvidere fandtes der det omtalte Kloster »*en miniature*«, et »Tempel«, talrige Mindestøtter over Slægtninge og afdøde Venner, Urner m. m., og over alt, hvor det var muligt: kortere eller længere Indskrifter, forfattede af ham selv. Forbilleder for en Have i denne Stil fandtes jo rigtig nok flere Steder i Landet, ogsaa i Fyen f. Ex.: paa Sanderumgaard, men næppe mange Steder i en saa aparte Skikkelse som her*). De fleste af Inskriptionerne ere, som sagt, optagne i »Livets Cirkel«, og de øvrige findes i et Manuskript i Elvedgaards Bibliothek, hvorfra det velvilligt har været stillet til min Raadighed. — En Del af de Symboler, der vare anbragte sammen med Inskriptionerne, have Hentydning til Vedel Simonsens Stilling som Frimurer, saaledes »Trekanten«, »Øjet« o. fl.

*) Afbildninger fra Vedel Simonsens Have findes — i Følge Meddelelse fra Hr. Adjunkt J. E. Boesen — paa antikv-topografisk Arkiv i Kbhvn.

Ved Gjennemlæsningen af »Ung Harald« og den Cyklus, han har kaldet »Livets Spejl i Naturen«, vil man let faa det øjeblikkelige Indtryk, at disse Digte, og vel især det første, røbe en betydelig Naivitet hos Forf.; og man har maaske lidt ondt ved at forstaa, at disse Arbejder ere tilegnede saa højtstaaende Personer som henholdsvis Prins Kristian Frederik, senere Frederik VII, og Dronning Marie Sofie Frederikke; men gaar man dem nøjere efter, vil man utvivlsomt faa en hel anden Forstaaelse af dem. Det første er aabenbart en versificeret Skildring af Vedel Simonsens eget Liv, om den end ikke paa alle Punkter holder Stik og svarer til Virkeligheden. Meget heri tjener dog uomtvisteligt til Belysning af Forfatterens Ungdoms- og Manddomsliv. Han skildrer med levende Farver og den aldrig svigtende Kjærlighed sit gamle Fødehjem, der, som han siger, er ham »et jordisk Paradis«. Men der klinger os ogsaa paa mange Steder i Møde et Suk over Livets mange Haande Skuffelser. Vel udtaler han gjentagende, at han har nu Fred, men kort efter klinger det vemodigt nok:

»Man tror, ung Harald lider, thi han klager;
 dog selv hans Klage saare faa forstaa.
 Han maa vel dybe Suk helt ofte drage,
 thi Aandens Vinger under Smerte gro!«

Han taler ogsaa i dette Digt om sin Harpe og siger selv, at den tit »lød svag og sygelig«, men dog ejer den »tre gyldne, evigstærke Strænge«, og det er »Tro og Haab og Kjærlighed«, og, slutter han:

»De skulle holde, naar alt andet brister,
de skulle bære ham til Fredens Hjem,
og naar paa Jorden han alt andet mister,
skal han, o søde Trøst, beholde dem.
Lad Hytten brænde, lad den styrte sammen,
Harpen i Haand, han skal vel undgaa Flammen!«

I »Livets Spejl« faar han yderligere Lejlighed til at give sin Skuffelse Luft, om det end sker paa en lidt tilsløret Maade. Han lader næmlig her Kilden, Bækken, Søen, Strømmen o. s. v. føre Ordet, men man forstaar let, at der mellem Linjerne kan læses med en dybere Forstaaelse. Det er navnlig den Til sidesættelse, han har været Gjenstand for, og den Mangel paa Paaskjønnelse, der vistes ham lige over for hans ordenshistoriske Arbejder, der klinger os i Møde fra de vemodige, men ret tiltalende Vers. Saaledes hedder det, S. 17 i Digtet »Søen«, saa tydeligt, at det ikke kan betvivles, at han her taler om sig selv:

»Farvel da, farvel da, du brusende Strøm!
 vil du ej Guldkornet afmeje?
 Gaar du saa tidlig fra Høstagen hjem,
 hvor blev vel din gyldne Dagleje?
 Man lønned med spottende Haan din Flid,
 beklaged din daarlig anvendte Tid
 og viste dig hen for at pløje!«

Selv uden denne dybere Mening kan »Livets Spejl i Naturen« læses med den lige for liggende Forstaaelse: Kilden, et Billede paa Barndommen, Bækken, lig Ungdommen o. s. v.; men, som jeg allerede i Begyndelsen af dette Skrift har udtalt, skal »Ung Harald« ikke forstaaes som en Selvskildring af Forf., da ejer det hele Digt ikke Spor af Betydning.

Vedel Simonsen syslede ogsaa af og til med filosofiske Arbejder, og det er da navnlig den Schellingske Filosofi, han dyrker, om han end stundum ogsaa søger til de gamle Filosofer. Allerede i 1812 havde han skrevet en Afhandling over «Historiens Filosofi», men saa vidt jeg véd, er denne aldrig bleven trykt. Derimod skrev han i 1833 det filosofiske Digt »Verdens Sjælen«, der udkom 1837 i Odense, men blev trykt som Manuskript for Velyndere og Venner. Af dette Digt var alt tidligere udkommet et lille Brudstykke »Natten«; dette er vel ikke en »Hymnen an die Nacht« som Novalis', men dog et

af V. S.'s bedre Digte, i hvilket han hæver sig til en større Højde end sædvanlig, og navnlig er Formen skjønnere end i de fleste af hans andre Poesier. Hvilken smuk Begyndelse er ikke dette:

»Herlige Nat! Du som drager din mørkeblaa Bue,
bræmmet med Aften- og Morgenrøds guldfagre Luc,
virket med Sølv- og Guldlillier over vor Jord!
Ej blot for Sjælens Bekymring og Legemets Trængsel,
nej selv for Aanden, der trykkes af jordiske Fængsel,
Trøstens husvalende Blomst i din Urtegaard gror!«

Men medens der findes Vers saa gode som dette, eller af Skjønhed som det andet, der begynder: »Vær os velkommen du Jordlivets dybeste Gaade«, støde vi dog ogsaa i dette Digt paa underlige smaa Ubehjælpsheder og Mangel paa prægnante Udtryk, særlig et Par Steder i Slutningsverset.

Selve Digtet »Verdens Sjælen« er en ikke altid tankeklar Natur-Symbolik, der refererer sig til Schellings Lære, og Vedel Simonsen udvikler i poetisk Form Hovedtanken i Schellings »Ideen zu einer Philosophie der Natur« og det senere »Von der Weltseele«. Som rimeligt, er der derfor over alt Tilknytning til Verdenssjælen, og Schellings historiske Anskuelse er især tydelig fremsat. Man vil erindre, at efter denne tænkte der at have væ-

ret en Uskyldighedens Urtilstand, der afløses af de hedenske Guders Tid, hvorpaa der efter en Stridens og Tvedragtens Periode følger hin store, i hvilken Kristi Rige grundfæstes og den guddommelige Aand aabenbarer sig; og Afslutningen er en herlig Fremtid, hvor alt ondt er ophørt, og hvor det store Maal er naaet: Gud alt i alle!

Vedel Simonsen slutter sit Digt, der ialt udgjør 62 Sider, med følgende Ord:

»Først da vil der hæve sig højt under Sky
et evigt Alkjærligheds Rige;
hvor alt, hvad var adskilt, skal samles paa ny,
én Sjæl og ét Legem tillige.
Hvor alt egenkjærligt skal svinde, forgaa,
som Delen gaar op i det hele.
Først da skal jeg fatte, tilfulde forstaa
ét Liv gjennem alle Livsformer at gaa
én Sjæl gjennem Legemets Dele.«

Hvad angaar Forfatterens religiøse Livsanskuelse, da faar man ogsaa i dette Digt et Indblik i samme, men bør dog sammenholde det med hans Udtalelser anden Steds fra. Man vilde ellers let kunne faa det Indtryk, at hans Religion i Grunden nærmest var en Slags Pantheisme. Men alt i »Verdens Sjælen« er Symbolik, og det kommer derfor til at se ud, som Forf. ogsaa opfattede Kristi Inkarna-

tion og Menneske-Tilværelse blot symbolsk, thi det hedder S. 53:

»End se vi jo Ordet, det skabende Ord,
den spirende, gjærende Aande,
hvert Aar at nedstige fra Himmel til Jord,
at dele de trange, de jordiske Kaar,
at bære sit Kors og sin Vaande,
at lide den haarde Fornedrelsens Død,
at synke i Graven saa fage;
og atter at opstaa i Vin og i Brød
og atter forvandles til Blod og til Kjød,
forinden det vender tilbage.»

Det sér ud, ogsaa i andre af hans Digte, som han søgte og fortrinsvis fandt Gud i Naturen, eller, som Schelling i en vis Periode udtrykker sig, »Naturen i Gud«. Vedel Simonsen glædes nok ved at gaa i Kirke, men »det Tempel, Gud bygde sig selv,« siger han, »det tykkes mig bedst.« Derfor iler han ud i Naturen for at søge Gud »under Løvsalens Tag«,

»der, hvor saa ofte, mens Læben sin Lovsang fremstammed,
Hjærtets Andagt paa Herrens Alter som Offerild flammed.«*)

Et andet Sted siger han:

»Jeg suged Næring af Guds Faderhjærte,
jeg drak hans Aande gennem Blomstens Duft,
i Vindens Pust hans Røst jeg kjende lærte,
jeg såa hans Ansyn i den skyfri Luft.«**)

*) Livets Cirkel, Side 5.

***) Manuskript i Elvedgaards Bibliothek, S. 2.

Men han taler altid med Respekt om Religionen, og paa mange Steder er der udtalt en saa levende og inderlig Tro paa Gud Fader, at det vilde være fejlagtigt, om man af hans filosofiske Digt, — der ikke er nogen egentlig subjektiv Bekjendelse, — eller af enkelte andre Digte, i hvilke han vender sig til Naturen, vilde lade sig forlede til at opfatte ham som en moderne Fritænkter, hvad han visselig paa ingen Maader var. Der er Fromhed og Inderlighed i Linjer som disse, der i sin Tid vare anbragte paa en »Tempelstol« i Haven:

»Velsign os Fader i det høje!
 Bevær os Gud miskundelig!
 Lad lyse over os dit Øje,
 vær du os naaderig!
 Bøj over os dit Aasyn ned,
 Skænk du os Fred!•*)

Det er jo for øvrigt rimeligt nok, at der hos Forfatteren har været Famlen og Søgen, og at ogsaa han har haft sin Del af de Kampe og Anfægtelser, som de fleste alvorlige Menneſker kjende noget til paa dette Punkt. Men han slaar dog tilsidst sin Lid til ham, »der styrer i Øst«**); han har en usvigelig For-

*) Manuskript i Elvedgaards Bibliothek, S. 5.

***) Man maa ved dette, som ved adskillige andre Udtryk i V. S.'s Digte, erindre, at han var Frimurer, og at han des Aarsag nu og da henter Ord fra disses Terminologi.

visning om Menneskeandens Udødelighed, om Opstandelsen, om Livets evige Fortsættelse og Individets Existens i fuldkommen Frihed, dér, hvor alle jordiske Skranker ere faldne. Han taler oftere med glad Forventning om den kommende Opvaagning af Graven, hvor man har sovet, thi »ej Søvn er saa sød som den, der soves i Jordens Skjød«. Han siger et andet Sted:

•Var dit Sind som Kronen paa en Lilje,
hvidt og rent, var plettefri din Vilje,
Hjærtet fuldt af Tro og Kjærlighed.
O, da stilles hver en Livets Længsel,
da er Drømmen sød i Gravens Fængsel,
og naar Fængslet aabnes, faar du atter
dine Vinger og din tabte Fred!•*)

Idelig vender Vedel Simonsen tilbage til Naturen, til Skov og Sø, »spejklare Sø under kølige Skov«, og han henter her digteriske Stemninger lige til sin sidste Stund; her huser ogsaa Længselen, der jo altid har været Nerven i den romantiske Poesi, og i et Digt: »Længsel efter Døden« tager Forf. ligefrem en bevæget Afsked med Naturen:

•Farvel Natur! med al din Pragt!
hav Tak for hver en Glæde
du paa min Vandrings Sti har lagt,
din Dug min Gravhøj væde!•**)

*) Anf. Manuskript, S. 4-5.

***) Anførte Manuskript i Elvedgaards Bibliothek, S. 3.

Minder han end saaledes i mange Retninger om sine germanske Forbilleder, og sværmer han end vel meget med Tieck i den »mond-beglänzte Zaubernacht, die den Sinn gefangen hält,« saa er jeg dog vis paa, at Læserne, af de Prøver paa Vedel Simonsens Digtning, der nu ere meddelte i denne Bog, ville kunne give deres Tilslutning til, hvad jeg paa et andet Sted*), hvor jeg første Gang har henledet Opmærksomheden paa denne Forfatters Poesier, har udtalt, næmlig, »at disse Smaadigte, der, vel i Særdeleshed nu til Dags, ikke ere meget kjendte og maaske endnu mindre skattede, dog tilstrækkelig bære Vidne om, at den flittige Samler og lærde Gransker ikke alene havde Besøg af Historiens, men ogsaa af Digtekunstens Muse.«

VI

Det havde ikke skortet Vedel Simonsen paa ydre Udmærkelsestegn under hans lange Livsvandring, og Æresbevisning var fulgt paa Æresbevisning. Han var Medlem af det kgl. medicinske Selskab, det kgl. danske Selskab for

*) Fra Planternes Verden, Kjøbenhavn. 1885, S. 88-89.

Fædrelandets Historie og Sprog, det kgl. danske og kgl. norske Videnskabernes Selskab, det skandinaviske Literaturselskab m. fl. Han havde levet under ikke mindre end fire Kongers Regering; og det havde heller ikke fra disses Side manglet paa Naadesbevisninger. 1811 erholdt han Prædikat af Professor, blev 1826 Ridder af Dbr., 1836 Dannebrogsmænd (s. A. kréeredes han tillige som Dr. phil.); 1840 udnævntes han til Etatsraad; og selv i sin høje Alderdom steg han paa Rangstigen, idet han den 19de Maj 1851 blev Konferentsraad og 1ste Jan. 1856 Kommandør af Dbr.

Derimod har jeg alt bemærket, at han maatte lide adskillige Skibbrud paa sit Livs Rejse, og dette var ikke alene Tilfældet med Hensyn til hans Forfattervirksomhed; ogsaa paa mange andre Punkter fik han haarde Prøvelser at bestaa, og tunge Sorger fandt Vej til hans Hjem og kom til at gribe dybt og alvorligt ind i hans Liv. Han havde den 10de Juli 1807 ægtet Sophia Franciska Kragh, men Ægteskabet var ikke lykkeligt og hævedes igjen; og sin eneste Søn mistede han under tunge og sørgelige Omstændigheder i Aaret 1824; dog nærmere at dvæle ved hine intimere Familieforhold ligger uden for disse Blades Plan. At imidlertid hans Livs mange Sorger

og Skuffelser maatte gribe hemmende og til Dels forstyrrende ind i hans Virksomhed er indlysende, ligesom hans egen sygelige Tilstand maaske ogsaa derved forværredes. Han var, siger han, egentlig aldrig fri for Ildbeholdende; især led han i mange Aar af en meget generende Hoste. Af alting faldt, i Følge hans eget Udsagn, hans Svagelighed ham mest til Byrde; men den forhindrede ham heldigvis ikke i at arbejde, og i Grunden be fandt han sig allerbedst, naar han var i fuld Aktivitet. — Vedel Simonsen havde et interessant Ansigt, fremstaaende, lidt fyldige Kinder, kraftige Læber og frem for alt et Par livlige, meget smukke Øjne og en skjønt formet, om Intelligens vidnende Pande. Den høje Skikkelse gjorde et tiltalende Indtryk, og hans bevægelige Aand gav sig Udtryk i en meget talende Mimik. I de ældre Aar havde Talen ofte en vis pathétisk Bibelværdighed, ud fra hvilken han dog brat kunde falde, naar han pludselig ihukom en eller anden Anekdote, som han vilde fortælle. Hans Smil var tiltalende og meget behageligt, og han har aabenbart i sine unge Aar gjort et højst fordelagtigt Indtryk.

Hans Liv havde vel næppe altid været ført ad regelrette Stier, og maatte han end tidlig

paa Grund af Svagelighed give Afkald paa »Livets lokkende Glæder«, som han siger, og forsage den store Verden med dens Selskabelighed og mange Haande Adspredelser, saa kjendte han dog aabenbart nok Livet i dets forskjelligste Skikkelser og kunde paa sine gamle Dage sige med Digteren: »Ich habe genossen das irdische Glück, ich habe geliebt und gelebet.« Skjønt man ikke hyppig i hans Digte støder paa erotiske Stemninger, findes der dog ogsaa Steder, hvor han i stærke Ord priser Elskoven, som naar han f. Ex. siger:

•Hvad opvarmer Dagen, naar den er kold?
 hvad optør det isnede Bryst?
 Ak, søde Elskov! dit Smil saa bold,
 du Livets saligste Lyst!•

I mange Aar levede Vedel Simonsen næsten som en Eremit, et yderst stille, tilbagetrukket Liv paa Elvedgaard. En Husbestyrerinde forestod hans i høj Grad tarvelige Husholdning, og det var i hans sidste Leveaar kun meget faa Mennesker, der kom til ham, og som han vedblev at pleje Omgang med. Et Par af hans større Naboer, Proprietær Simonsen til Rugaard og Proprietær Rasm. Rasmussen, almindelig kaldet Rasmus Sø-

mand, til Lundegaard, begge i Veflinge Sogn, samledes af og til hos ham, og ved disse Sammenkomster blev der da spillet »Trekort« og drukket Puns; Anretningen var i det hele altid yderst tarvelig. Nogle enkelte andre kom vel en Gang imellem paa korte Visiter, og adskillige droge hid for at besé Haven; men det var, som sagt, kun meget faa, der vedbleve at komme i personlig Berøring med ham. I øvrigt var Vedel Simonsen en sjælden human Godsejer, velvillig mod sine undergivne, tjenstvillig og godgjørende. De gamle Arbejdere, der i en længere Aarrække havde været knyttede til Elved, bleve ikke afskedigede, selv om de vare ude af Stand til at arbejde formedelst Alder og Skrøbelighed. De mødte lige fuldt om Morgenen, fik hver en Seddel udleveret af Konferentsraaden, forsynet med hans Navn, hvorefter de syslede med et eller andet, saaledes som de kunde eller vilde, hvorpaa de om Aftenen mødte hos »gamle Wamberg«, der fungerede som Forpagter og Forvalter, og fik deres Dagleje udbetalt. — Vedel Simonsen iværksatte ogsaa flere større, alménnyttige Foretagender til Gavn for Sognet og de tilgrænsende Egne. Saaledes byggede han Veflinge Skole og skænkede 600 Rdlr. til et Sognebibliothek og en Præmiefordeling blandt

dets bedste Skolebørn. Legater til lignende Præmier stiftede han ogsaa for Vigerslev og Haarslev Sognes Skoler, hvorhos han for sidst nævnte Sogne ligeledes oprettede Legater til Bibliotheker og disses fremtidige Vedligeholdelse*). Han skriver om disse Foretagender under 1832 saaledes: »Da jeg havde besluttet, for saa vidt det stod til mig, at gjøre Veflinge Sogn med Hensyn til dets offentlige Indretninger til et Mønster for andre Kommuner. oprettede jeg i samme (efter forud den 16de Juli at have skænket det en Skole) 600 Rdlr. til et Sognebibliothek« o. s. v.***) Skolen byggede han til et Minde om sin Fader, og til Minde om Moderen, der døde 1827, oprettede han en Stiftelse i Veflinge, hvilken han kaldte »Anne Maries Stiftelse«***). Han indrettede ogsaa et Slags »Laane-Institut« for rentefrit Udlaan; naar en Mand f. Ex. ikke kunde be-

*) Han udsatte ogsaa Præmier for Afhandlinger om Landkommunernes Ophjælpning; Anledningen hertil var nærmest den, at Vedel Simonsen i 1835 var bleven valgt til Supleant som Stænderdeputeret, hvilket Valg han dog formedelst sin Svagelighed havde frasagt sig. Den hele Bevægelse, der ledsagede Stænderforsamlingens Indførelse, interesserede ham levende og optog ham meget.

**) Elvedgaards Historie, 5 Hft., Manuskri.

***) Cfr. herom: Hofman Bang: Odense Amt, S. 396-99.

tale sin Skat til Elved, kunde han blot gaa hen og laane Pengene af Ejeren og var fritaget før at svare Renter. Paa denne Maade bleve mange Smaafolk hjulpede, naar de vare i Pengeforlegenhed. — Han skænkede ogsaa et Legat til Kjøbenhavns Universitets Bibliothek*).

Den utrættelige Flid, der alt fra Ungdommen af havde udmærket Vedel Simonsen, fulgte ham til hans Livs sildige Aften. Han siger selv, at han ikke kunde undvære literær Sysselsættelse; thi »denne Sysselsættelse er nu en Gang bleven mit Element, uden for hvilket jeg ikke mere kan leve.«**) — Han udtaler videre; »En indre Længsel, en uimodstaaelig Trang driver mig ofte ind til Skriverpulten, hvor jeg i de senere Aar i Grunden har tilbragt mine lykkeligste Dage. Min gamle Lærer, Etatsraad A. Kall, fordrev sit Ildebeholdende ved at fordybe sig i algebraiske Beregninger, og jeg forjager mine vel at fordybe mig i en eller anden historisk Opgaves Løsning, der, hvad enten den leder til et tilfredsstillende Resultat eller ikke, dog stedse bortmaner den foruroligende Dæmon***).

*) Cfr. Selmers Aarbog, 1837, S. 118-20.

**) Rugaards Historie, III, Fortalen, pag. V.

***) Samme St., pag. V-VI.

Naar han var træt af Aandsarbejdet og trængte til Motion, søgte han ud i sin Have, med hvis Dyrkning han syslede lidt, eller han dvælede ved Mindestøtterne og paa de ensomme Steder, hvor han nød saa mange fredelige Timer, der styrkede ham til fornyet Forskning. Han skriver i »Eremitagen« følgende:

»Vandrer! naar du undrende betræder
denne Egn og sér, hvad her jeg skrev,
tænk ej, at til disse dunkle Steder
mig en kvalfuld Selvbevidsthed drev.
Nej, et skyldfrit Hjærte hid jeg bragte,
Livets Bæger mig i Verdens Larm ej smagte,
hvo kan elske det, han maa foragte?
Kostbar her mig hver dets Draabe blev!« *)

Vedel Simonsen heldede til den Anskuelse, at der i enhver Families Historie aabenbarer sig en vis Triplicitet i Slægtens Udvikling, hvilken i Særdeleshed ytrer sig i tre af dens nedstigende og i denne Henséende mest karakteristiske Generationer, hvoraf den første, eller Faderen, paa en vis Maade repræsenterer Legemet, eller den legemlige, den anden, eller Sønnen, Sjælen, eller den psykiske, og den tredje, eller Sønnesønnen, Aanden, eller den intellektuelle Udvikling. »Og jeg

*) Manuskript i Elvedgaards Bibliothek, S. 1.

maa virkelig tilstaa,« siger han, »at det vilde have glædet mig, hvis jeg nogen Sinde kunde have trøstet mig ved i samme Grad at have svaret til min Andel i Familiens Bestemmelse, som saa vel min Fader som min Farfader unægtelig have svaret til deres.«*) Vedel Simonsen blev det sidste Skud af sin Stamme, men han var visselig ogsaa Slægtens betydeligste Mand, dens Blomst og Frugt, og for saa vidt man vil slutte sig til den oven anførte Hypothese, svarede han aabenbart meget godt til den af ham antydede intellektuelle Slægtsudvikling. Barnløs maatte han gaa i Graven, og sit kjære Elved, som han elskede saa højt, det Hjem, som »Slægtens Aander« omsvævede ved Dag som ved Nat, maatte han saaledes lade gaa over i fremmede Hænder. Men der toner os en forunderlig mild Hengivelse i Møde fra hans »Farvel« til dette sit »elskte Fødested«:

»Farvel, mit elskte Fødested,
 min sidste Tak du end modtage!
 Du såa min Sorg, forstod min Klage,
 og véd, hvad Hjærtet lønlig led.
 Tilsidst som trofast prøvet Ven
 du med min Kummer var fortrolig.
 Ak, stille Længslers blide Bolig,
 nu sés vi aldrig mér igjen!«

*) Elvedgaards Historie, III, S. 150.

Ja, Resignationens milde Fred hviler over Slutningslinjerne og det Ønske, han derigjennem udtaler for de kommende Slægter paa dette Sted:

- •Gid Sorgen her ej mere bo,
den med mit sidste Dagskjær svinde!
Gid Haabets Sol for hver oprinde,
der søger her sin tabte Ro!•*)

En halv Sned Aar før sin Død bestemte han ved Testamente, at hans Fædrenegaard skulde gaa over til den for nylig afdøde Ejer, forhenværende Hofchef hos Enkedronning Karoline Amalie, Hs. Excellence, Gehejmekonferentsraad, Kammerherre J. C. F. Wedel Heinen, hvilken Arvtager, Testator i øvrigt aldeles ikke den Gang kjendte personlig. Dette kunde synes paafaldende; men Gehejmeraad Wedel Heinen har meddelt mig, at Vedel Simonsen i et Brev til Kong Kristian den VIII, dateret den 27de April 1847, motiverer denne sin Hensigt blandt andet derved, »at Gaarden paa denne Maade vilde komme tilbage til en Mand, hvis Farfaders Fader i 1745 havde kjøbt den, men som ved hans Enkes 2det Ægteskab gik over i den Simonsenske Slægt.«

Den Mand, som Vedel Simonsen her sigter

*) Livets Cirkel, S. 16.

til, og som det nævnte Aar havde kjøbt Elvedgaard, var den Claus Wedel. der findes omtalt i Begyndelsen af denne Bog. Han var gift med Anne Elisabeth Amalie Berg, en Datter af Provsten Jakob Berg i Svindinge paa Fyen. Saa vel om denne første Ejer og hans Frue, der altsaa ved sit Giftermaal med Landsdommer Simonsen blev Vedel Simonsens Stammemoder, har han leveret udførlige Optegnelser, især hende angaaende, i »Elvedgaards Historie«, III, p. 78-170 og IV, p. 9-25.

Til nærmere Belysning af Slægtsforbindelsen mellem Vedel Simonsen og den nylig afdøde Besidder af Elvedgaard hid sættes omstaaende Stamtavle.

Lige til sin Død arbejdede Vedel Simonsen paa Fuldstændiggjørelsen af sine Samlinger, og han efterlod et meget betydeligt utrykt Materiale, navnlig vedrørende forskellige fyenske Sogne, og der findes paa antikvarisk-topografisk Arkiv betydelige Samlinger til Lunde- Skam- og Skovby Herreders Historie; endvidere adskilligt vedrørende Odense, samt Bjerge, Aasum, Vends og Baag Herreders ældre og nyere Historie. Ogsaa med Indsamlingen af Oldsager vedblev han lige til sin Død, ja hans betydeligste Gaver til det oldnordiske Museum hidrøre egentlig fra hans

sidste Leveaar. Fra 1851-58 indsendte Vedel Simonsen omtrent 2000 Nummere, hvoraf mange endog omfatte flere Stykker. Det var en værdifuld Forøgelse fra Enkeltmands Side, thi hele Musæets Tilvæxt i nævnte Tidsrum var næmlig kun i alt 6200 Nummere*). -- Alt det gamle var for Vedel Simonsen ærværdigt, og han nærrede en egen Forkjærlighed derfor; saaledes holdt han f. Ex. ogsaa saa længe, som det var muligt, paa Bevarelsen af saadanne Træer i Skoven eller i Haven, hvilke vare ærværdige ved deres Ælde; mange af de ældre ville endnu kunne erindre, hvorledes han lod lægge stærke Jærnbånd omkring Stamme og Grene for at opretholde de paagjældende Exemplarer saa længe som muligt. Generede et eller flere større Træer Udsigten, bleve de topkappede, men ikke opryddede. Han omtaler i »Elvedgaards Historie«, I, S. 30, enkelte af de store Træer, der fandtes i Skovene, saaledes 5 Bøge, der stode i en Række ved Siden af hinanden, og som havde et Omfang af 18-22 Fod i Brysthøjde; han nævner en Fyr fra 1721 paa 6 Fods Omfang, store Linde, Kastanjetræer og Elme. Men fremfor alle

*) Meddelt mig af Hr. Adjunkt J. E. Boesen.
Ant. Andersen: Vedel Simonsen.

satte han Pris paa en Tax (*Taxus baccata*), der stod i Haven, og som havde et Omfang af 9 Fod; den er da ogsaa, saa vidt mig bekjendt, den største af denne Træart her i Landet. Det var hans Stolthed at fremvise denne Tax og sine Oldsager for de faa Gjæster, han modtog; Tiden moderniserede ham ikke; han vedblev altid at gaa gammeldags klædt, og naar han kjørte ud, var det i en højst ejendommelig, næsten antik Karosse med umaadelig store Hjul. Man vil paastaa, at fra den Dag, da hans eneste Søn bragtes død hjem til Elved, var hans Livsmod knækket, og han blev tungsindig og til Dels menneskesky. Igjennem en lang Aarrække havde det, som alt bemærket, været ensomt og trist for ham paa hans gamle Gaard, og stedse ensommere og mere øde blev det, alt som Døden nærmede sig. Hans Kræfter toge af Aar for Aar, og endnu længe før Afslutningen kom, kunde han sige:

»Jeg er saa træt, jeg er saa mat,
jeg længes efter Hvile.«

Allerede 1832 hedder det i Tilegnelses-Digtet i »Klios Harpe« til Kong Frederik den VI:

»Det stunder mod Aften, i Vesten det gløder;
 snart synker min Livssol i Dødshavets Skjød.
 Jeg vanked som fremmed paa Tidsstrømmens Bredder,
 længst haged mit Hjærte mod Hjemstavns Fred!«

Ensom i Barndommen og ensom i Alderdommen, det blev hans Lod; og da endelig Dødens Skygger skumrede om hans Leje, var der ingen trofast kvindelig Kjærlighed, som stod paa Vagt ved dette, ingen venlige Barne-smil og ingen kjærlige Øjne, der sendte ham en taknemlig Afskedshilsen gennem Taarer. Den 12te Juli 1858 lukkede han sine Øjne, en fremmed mellem fremmede. Stille og rolig gik han bort; han vidste jo, havde han ud-talt, at

»Vejen ad de sorte,
 de skumle Gravens Trin
 gaar gennem Nattens Porte
 til Lysets Morgen ind!« *)

Det var et utrætteligt og arbejdsomt Liv, der her havde fundet sin Afslutning; det havde været viet til alvorlig, flittig Granskning, til et sjældent nidkjært Arbejde paa Videnskabens Mark. Men hans Liv var en stille Existens, ført tilbagetrukkent og bramfrit; thi Vedel Simonsen hører i det hele taget ikke til Forgrunds-Figurerne. — Dog,

*) Manuskript i Elvedgaards Bibliotek, S. 4.

har han end ikke faaet sit Navn indskrevet i Rækken af vore ypperste Historikeres, har han end ikke gjort Epoke i Videnskabens Verden, og var han end kun en kvidrende Spurv i Skjaldenes Kor, saa har han dog ikke des mindre Krav paa at mindes som en af vort Lands bedste Sønner.

Han har vel ikke ydet Arbejder af saa blivende Værd, eller af saa udmærket Rang som Werlauff, Allen, Wegener eller Paludan-Müller. Han besad heller ikke den førstes umaadelige Lærdom eller den andens sjældne Evne til at skrive baade klart og jævnt-naturligt, uden dog at vige en Tomme af fra den strængeste videnskabelige Nøjagtighed. Han ejede heller ikke Wegeners Evner som Biograf og endnu mindre Paludan-Müllers Overlegenhed som historisk Kritiker, men ikke des mindre indtager han en smuk Plads blandt vore ældre Historikere, og allerede det, at han har bragt en Mængde ny Ting for Dagen og samlet en aldeles forbavsende Masse Enkeltheder, der paa mangfoldige Punkter ville lette senere Forskere, maa sikre Vedel Simonsen Anerkjendelse. Ogsaa han har været med at vinde baade Løv og Blomster i den uvisnelige Hæderskrans, der omslynger vort lille Fædreland fra Slægt til Slægt. Det

vilde des Aarsag være i høj Grad utaknemmeligt, om vi ikke vilde ihukomme Vedel Simonsen; thi det skal siges, at baade hans Ungdoms, hans Manddoms og hans Alderdoms Daad er af den Beskaffenhed, at den helt og ubetinget har Krav paa vor dybeste Højagtelse og Erkjendtlighed. Han forlangte aldrig klingende Løn for sit Arbejde og sin mageløse Flid; mange af hans udgivne Skrifter bragte ham ikke ringe pekuniært Tab. Selv hans vigtigere Arbejder fra 1813 beredte ham betydeligt Underskud, trods det, at Kongen tilstod ham 1000 Rdlr. til Omkostningernes Dækning*). Han jagede heller ikke i tom Forfængelighed efter blot at vinde Ære; men der var ét, som Vedel Simonsen havde haabet paa, og det var Efterslægtens Taknemlighed. Han sætter ikke sig selv højt, tvert imod, han optræder bestandig med den største Beskedenhed, og hvad han udrettede, skete af Fædrelandskjærlighed og af Pligt. Han skriver: »Naar et Menneske bliver gammelt og skrøbeligt og saaledes hver Dag mindes om sin nær forestaaende Afsked fra Jorden, da mindes han tillige om de Pligter, han muligvis endnu kunde være dem, der

*) Se Kofods Lex., 1828, XXVIII Bd., S. 585.

skulle overleve ham, skyldig.«*) Han ansér det for sin Pligt at forske og skrive for sine Landsmænd; men han har for hvert Aar, der er gaaet, »maattet indskrænke, om ikke sin Synskreds, saa dog sin Virkekreds,« og derfor sysler han nu fortrinsvis med sin Fødeegns Historie. »Der, hvor min første Virksomhed begyndte, der vil den formodentlig ogsaa ende, og som det var min Fødeegn, der såa den første Spire af min Virkelyst, saaledes vil den formodentlig ogsaa modtage dens sidste Frugter.« »Men,« hedder det videre, »enhver Idé taber jo stedse i sit Liv og i sin Renhed ved at realiseres, og hvorfor skulde altsaa ikke dette ogsaa med mit Forsøg være Tilfældet? Det er kun blevet til en ufuldstændig Materialesamling, i Stedet for at det burde have været en fuldstændig Skildring; det er kun blevet de enkelte Grundstene til en Bygning, i Stedet for at det burde have været Bygningen selv. Men selv i denne dets Ufuldkommenhed vil man ingenlunde miskjende den gode Vilje, om man end skulde nødsages til at beklage den manglende Evne.«**)

*) Rugaards Historie, 1, 2den Afd. Fort. S. I.

***) Anf. Skrift., Fort. S. VI.

Såa han end saaledes paa sine egne Arbejder, saa nærede han, som sagt, dog det Haab, at Efterverdenen vilde anerkjende ham som den redelige og uegennyttige Arbejder, og at hvad der i hans lange Liv forundtes ham at udrette, dog maatte være saa meget værd, at det kunde bevare ham et hædret Navn. Han udtaler dette Ønske blandt andet i de smukke Linjer, der findes anbragte paa Titelbladet af »Rugaards Historie«, 3die Del:

»Naar Livets Solstraaler svinde
bag Glemsels taagede Hav,
ak, maatte da Dagværkets Minde
forgylde den bortgangnes Grav!«

Maatte nu blot nærværende lille Skrift i nogen Maade bidrage til, at hans »Dagværk« blev lidt mere kjendt og skattet, end det hidtil har været, og til at lægge lidt, om end kun beskeden Glans over »den bortgangnes Grav«, da var dets Hensigt naaet.

Anne Elisabeth Amalie Berg

gift

1ste Gang med

Claus Johansen Wedel,

Jubellærer, Præst i Munkebo, Provst f. Bjerge
Herred, Konsistorial-Assessor, Ejer af Elvedgrd.

† 1748.

Jakob Wedel,

Krigsraad, Ejer af Kjærsgaard og Hølsegaard.

† 1807.

Anders Claus Wedel,

med Tilnavn Heinen.

† 1867.

Julius Christian Frederik

Wedel Heinen,

Geheimkonferentsraad, Kammerherre, til
Elvedgaard.

† 7/3 1887.

2den Gang med

Bondo Simonsen,

Landsdommer over Fyen og Langeland, Ju-
stitsraad, hvem hun tilførte Elvedgaard.

† 1765.

Claus Vedel Simonsen,

Kancelliraad, Ejer af Elvedgaard.

† 1832.

Lauritz Schebye Vedel Simonsen,

Konferentsraad, Professor, Dr. med. & phil.,
Ejer af Elvedgaard.

† 1858.

